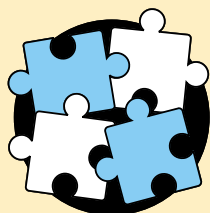

**Projekti
«Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile»
lõpparuanne**

**Final Report of the project "Support to the State Programme
for the Integration of non-Estonians into Estonian Society"**

**PROJEKTI
«TOETUS RIIKLIKULE
INTEGRATSIOONIPROGRAMMILE»
LÕPPARUANNE**

**FINAL REPORT OF THE PROJECT
"SUPPORT TO THE STATE PROGRAMME FOR THE INTEGRATION
OF NON-ESTONIANS INTO ESTONIAN SOCIETY"**

27. august 1998 - 31. oktoober 2001

ÜRO Arenguprogrammi projekt nr
EST/98/002
EST/98/Q02
EST/98/002/03

August 27, 1998 - October 31, 2001

*UNDP Project No.
EST/98/002
EST/98/Q02
EST/98/002/03*

SISUKORD

1. Põhikokkuvõte	3
2. Sissejuhatus	6
3. Projekti süünd	9
4. Õiguslik-poliitiline taust	10
5. Projekti tegevuste kirjeldus	11
a) Formaalharidussüsteem	11
b) Täiskasvanukoolitus	15
c) Noorsootöö	17
d) Kultuurivahetus ja identiteet	20
e) Regionaalne areng Ida-Virumaal	23
f) Integratsiooniga seotud asutuste tegevusvõime suurendamine	25
g) Meedia ja avalikkuse teavitamine	28
h) Projekti juhtimine, monitooring, hindamine ja aruandlus	30
6. Ülevaade komponentide eesmärkidest ja tegevustest	32
7. Kokkuvõte ja järeldused	36
8. Soovitused	37
9. Kokkuvõtlik finantsaruanne	39
Lisad	
Lisa 1. Lühikokkuvõte: Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti "Toetus riiklikule integratsiooni-programmile" lõpphinnang	41
Lisa 2. Audiitori järeldusotsus	42
Lisa 3. Projektis välja antud materjalid illustratsioonidega	43
Lisa 4. Avalikkuse teavitamise kampaaniad	46

Projekti töötajad (Integratsiooni Sihtasutus)

2

TABLE OF CONTENTS

1. <i>Executive summary</i>	3
2. <i>Introduction</i>	6
3. <i>Inception of the Project</i>	9
4. <i>Legal-political context in Estonia</i>	10
5. <i>Overview of Project activities</i>	11
a) <i>Formal education system</i>	11
b) <i>Adult education</i>	15
c) <i>Youth affairs</i>	17
d) <i>Cultural exchange and identity</i>	20
e) <i>Regional development in Ida-Virumaa</i>	23
f) <i>Capacity-building of integration-related institutions</i>	25
g) <i>Mass media and raising of public awareness</i>	28
h) <i>Project management, monitoring, evaluation, reporting</i>	30
6. <i>Overview of component objectives and activities</i>	32
7. <i>Summary and conclusion</i>	36
8. <i>Recommendations</i>	37
9. <i>Summary /financial report</i>	39
10. <i>Annexes</i>	
<i>Annex 1. Executive summary: Final evaluation of the Nordic/UK/UNDP Project "Support to the Estonian State Integration Programme"</i>	41
<i>Annex 2. Audit opinion</i>	42
<i>Annex 3. Illustrated list of materials published by the project</i>	43
<i>Annex 4. Public communication campaigns</i>	46

Programme implementation team (Integration Foundation)

1. PÕHIKOKKUVÕTE

Projekt "Toetus riiklikule programmile mitte-eestlaste integreerumiseks Eesti ühiskonda" (edaspidi «*Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile*» või *projekt*) käivitati 27. augustil 1998. aastal Põhjamaade (s.o Rootsi, Taani, Norra, Soome), ÜRO Arenguprogrammi ja Eesti Vabariigi Valitsuse vahelise lepingu sõlmimisega. 12. aprillil 2000. aastal liitus projektiga Suurbritannia, allkirjastades projekti teiste osalistega vastavasisulise memorandumi.

Projekt on nüüdseks edukalt lõpusirgele jõudnud. Käesolev lõpparuanne sisaldab põhjaliku ülevaate projekti tegevustest ajavahemikul juuli 1998 - oktoober 2001. Lisaks tegevuste kirjeldusele on aruandes ülevaade projekti saavutustest ja soovitusi edasistele projektidele.

Projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" jaguneb kaheksaks komponendiks, mis omakorda rühmituvad pilootprojektideks ja alategevusteks. Kokku hõlmab projekt 26 alategevust.

Projekti kaheksa komponenti on:

- 1) formaalharidussüsteem;
- 2) täiskasvanukoolitus;
- 3) noorsootöö;
- 4) kultuurivahetus ja identiteet;
- 5) regionaalne areng Ida-Virumaal;
- 6) integratsioonitegevustega seotud asutuste tegevusvõime suurendamine;
- 7) meedia ja avalikkuse teavitamine;
- 8) projekti juhtimine, monitooring, hindamine ja aruandlus.

1. EXECUTIVE SUMMARY

The project "*Support to the State Programme for the Integration of non-Estonians into Estonian Society*" (*Support to the Estonian State Integration Programme*) was launched on August 27, 1998, when an agreement was signed between the governments of Estonia, Denmark, Finland, Norway and Sweden and the United Nations Development Programme (UNDP). The United Kingdom joined the programme on April 12, 2000 by signing a Joint Memorandum to announce its participation.

The Project has successfully reached completion. The current Final Report includes a detailed overview of the Project activities during the period from July 1998 to October 2001, Project results, and recommendations.

The project "*Support to the Estonian State Integration Programme*" consists of eight components. Each of the eight components is divided into further sub-components, 26 in total.

The eight components were:

- 1) Formal Education System
- 2) Adult Education
- 3) Youth Affairs
- 4) Cultural Exchange and Identity
- 5) Regional Development in Ida-Virumaa
- 6) Capacity-building of Integration-related Institutions
- 7) Mass Media and Raising of Public Awareness
- 8) Management, Monitoring, Evaluation, Reporting

The major impacts and outputs of the Project were:

- *Support to "Open Curriculum" project activities in co-operation with the Ministry of Education.*
- *Launch of the Estonian as a Second Language Teachers' Regional Training Network for teachers of Estonian as a Second Language (EstSL) in co-operation with the Ministry of Education and the British Council.*
- *Funding of a scholarship programme for teachers of Estonian as a Second Language. Eleven EstSL teachers now receive monthly financial support for three years and work in Russian-medium schools in Ida-Virumaa.*
- *16 new innovative teaching materials for Russian- and Estonian-medium schools were developed, published and distributed.*
- *Support for the establishment of a system of intensive Estonian language courses in universities. The project was very successful and sustainable and was assumed by the state from September 2000.*
- *Development and implementation of an exchange model programme for Estonian- and Russian-medium vocational school students.*
- *Successful development and implementation of the Labour Force Mobility model.*
- *As a result of the Project, a co-ordinated language and family camp system was put in place. 3666 children participated in camps and family exchange programmes from 1998 - 2001.*
- *Support to the staging of a bilingual theatre performance "Päästke meie hinged" ("Save Our Souls") in May-June 2000.*
- *The Project conducted an expert appraisal of the current Citizenship examination and recommended an improved examination model.*
- *A database of minority cultural societies was created.*
- *A database of available analyses about Ida-Virumaa conducted from 1990-2000, was created.*
- *Support for three large-scale public communication campaigns: Many Nice People, Richer by a State, Smiles Bring Sympathy.*
- *The Project successfully strengthened the capacity of the Integration Foundation, the President's Roundtable on National Minorities and the Citizenship and Migration Board.*

Over a period of three years, the Project launched 25 open competitions and supported 210 project proposals.

Since the beginning of the Project, two independent evaluations and two financial audit exercises of the Nordic/UK/UNDP project have been carried out. The overall results of the above-mentioned evaluations have been positive, and the recommendations presented by the evaluation and audit teams have been taken into consideration.

The activities developed and funded by the Project are sustainable and are expected to continue even after the end of the Nordic/UK/UNDP Project. Continuing project activities will be funded independently or with the assistance of Estonian government and foreign donors.

Projekti põhisaavutused ajavahemikul 1998-2001 on järgmised:

- toetus "Avatud õppekava" tegevustele koostöös Haridusministeeriumiga;
- projekti "Eesti keele kui teise keele õpetajate regionaalne täiendkoolituse võrgustik" käivitamine koostöös Haridusministeeriumi ja Briti Nõukoguga;
- kolmeaastase stipendiumiprogrammi rahastamine eesti keele kui teise keele uute õpetajate värbamiseks Ida-Virumaa venekeelsetesse koolidesse;
- 16 uue ja uudse õppematerjali väljatöötamine, kirjastamine ning jaotamine eesti- ja venekeelsetele koolidele;
- toetus eesti keele intensiivkursuste süsteemi loomisele Eesti kõrgkoolides; projekt osutus väga edukaks ja jätkusuutlikuks, alates 2000. aasta septembrist rahastatakse intensiivkursusi riigieelarvelistest vahenditest;
- eesti- ja venekeelsete kutsekoolide õpilaste vahetusmudeli väljatöötamine ning rakendamine;
- tööjõuvahetusmudeli edukas väljatöötamine ja rakendamine;
- laste keelelaagrite ja pereõppeprojektide süsteemi loomine; projekti rahalise toetuse abil õppis eesti keelt 3666 last;
- toetus Merle Karusoo lavastatud kakskeelsele näidendile "Päästke meie hinged" Tallinnas Liiva Keskuses varasul 2000;
- Eesti Vabariigi kodakondsuse taotlemise eksami hindamine ja uue eksamimudeli väljatöötamine;
- rahvusvähemuste kultuuriseltside andmebaasi koostamine;
- Ida-Virumaad puudutavate uuringute andmebaasi loomine;
- toetus kolmele ulatuslikule avalikkuse teavitamise kampaniale ("Palju toredaid inimesi", "Riigi võrra rikkam", "Naeratuses algab sõprus");
- Integratsiooni Sihtasutuse, Vabariigi Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlaura ning Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti tegevusvõime suurendamine.

Kolme tegevusaasta jooksul korraldati 25 avalikku konkurssi ja toetati 210 projektitaotlust.

Projekti vältel tehti kaks sõltumatut hindamist ja kaks finantside audiitorkontrolli. Nii hinnangud kui ka auditeerimise tulemused on olnud positiivsed. Saadud soovitused ja kommentaarid on võetud projektis arvesse.

Projekti vältel väljatöötatud ja rahastatud tegevused on jätkusuutlikud ning kestavad edasi ka pärast projekti lõppemist. Jätakuvaid projekti tegevusi rahastatakse kas omavahenditest või Eesti riigi ja välisabiga.

ОСНОВНОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проект «Поддержка государственной программы интеграции» (далее «Проект») вступил в силу 27 августа 1998 года после подписания договора между Северными странами (т.е. Швецией, Данией, Норвегией, Финляндией), Программой развития ООН и Правительством Эстонской Республики. 12 апреля 2000 года к Проекту присоединилась Великобритания, подписав с другими сторонами соответствующий меморандум.

К сегодняшнему дню проект «Поддержка государственной программы интеграции» успешно подошел к заключению. Данный окончательный отчет содержит в себе основательный обзор действий Проекта в промежутке времени от июля 1998 года до октября 2001 года. Также в отчете содержатся обзор о достижениях Проекта и советы дальнейшим проектам.

Проект «Поддержка государственной программы интеграции неэстонцев в эстонское общество» состоит из 8 разделов, которые в свою очередь разделяются на пилотные проекты и подпроекты. Всего у Проекта 26 подпроектов.

8 разделов Проекта:

- 1) Система формального образования
- 2) Обучение взрослых
- 3) Работа с молодежью
- 4) Культурный обмен и идентитет
- 5) Региональное развитие Ида-Вирумаа
- 6) Повышение эффективности работы учреждений, связанных с интеграционной деятельностью
- 7) Средства массовой информации и информирование общественности
- 8) Руководство проектом, мониторинг, оценка и отчетность

Основные достижения Проекта в промежутке времени 1998-2001 следующие:

- Поддержка действиям «Открытого программного содержания обучения» в сотрудничестве с Министерством образования.
- Начало работы проекта «Региональная сеть по подготовке учителей эстонского языка как второго языка» в сотрудничестве с Министерством образования и Советом Британии.
- Финансирование трехлетней программы стипендий для вербовки учителей эстонского языка как второго языка в русскоязычные школы Ида-Вирумаа.
- Выработка, публикация и распространение в эстонии и русскоязычные школы 16 новых и новшественных учебных материалов.
- Поддержка создания системы интенсивных курсов обучения эстонского языка в ВУЗах Эстонии. Проект оказался очень успешным и способным к продолжению. С сентября 2000 года интенсивные курсы финансируются из средств государственного бюджета.
- Выработка и введение в жизнь модели обмена учеников эстонии- и русскоязычных профтехучилищ.
- Успешная выработка и введение в жизнь модели обмена трудовыми ресурсами.
- Создание системы детских языковых лагерей и проектов семейного обучения. При финансовой поддержке Проекта обучались эстонскому языку 3666 ребенка.
- Поддержка двуязычного спектакля Мерле Карусоо «Спасите наши души» в Таллинне в Лийва Кескус летом 2000 года.
- Оценка экзамена ходотайства на гражданство Эстонской Республики и выработка новой модели экзамена.
- Создание базы данных культурных обществ национальных меньшинств.
- Создание базы данных исследований, касающихся Ида-Вирумаа.
- Поддержка трех масштабных кампаний информирования общественности (Людей хороших много, На гражданина богаче, Дружба начинается с улыбки).
- Повышение эффективности работы Целевого учреждения интеграции, Круглого стола национальных меньшинств при Президенте Республики и Департамента гражданства и миграции.

За три года работы Проект провел 25 открытых курсов и поддержал 210 проектов.

За время действия Проект провел две независимых оценки и два финансовых аудита. Результаты как оценок, так и аудитов были положительными. Сделанные предложения и комментарии Проектом учтены.

Разработанные и профинансированные проектом «Поддержка государственной программы интеграции» действия способны к продолжению и продолжатся после окончания Проекта. Продолжающиеся действия Проекта будут финансироваться из собственных средств или при помощи Эстонского государства и иностранных доноров.

2. INTRODUCTION

The project "Support to the State Programme for the Integration of non-Estonians into Estonian Society" was launched on August 27, 1998, when an agreement was signed between the governments of Estonia, Denmark, Finland, Norway and Sweden, and the United Nations Development Programme (UNDP). The United Kingdom joined the programme on April 12, 2000 by signing a Joint Memorandum to announce its participation.

Overall financial support granted to the project was 1.58 million US\$, which was borne jointly by all the parties. Due to this substantial financial support, the Project has been able to contribute constructively to the development and implementation of Estonian integration policy. The financial, administrative and organisational support of all of the parties is gratefully acknowledged.

*In accordance with Estonian integration policy, **the aim of the project** was to promote the integration of non-Estonian residents into an open, democratic, cohesive and multicultural Estonian society. An integrated society should ensure the rapid modernisation of Estonia in the context of accession to the European Union. Integration should also minimise the barriers that prevent many non-Estonian residents from fully participating in Estonian society, thus contributing to stability and the continuing development of Estonian culture.*

According to the State Integration Programme adopted by the Estonian Government in March 2000, integration in Estonian society involves two major aspects. One is social unification based on better knowledge of the Estonian language and an increased number of residents holding Estonian citizenship, and the other is that integration facilitates the continuation of ethnic differences/pluralities by accepting the cultural rights of various ethnic groups.

The State Integration Programme divides the integration process into three major areas:

- **linguistic-communicative integration**, i.e. reproduction

2. SISSEJUHATUS

Projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" käivitati 27. augustil 1998. aastal Põhjamaade (s.o Roots, Taani, Norra, Soome), ÜRO Arenguprogrammi ja Eesti Vabariigi Valitsuse vahelise lepingu sõlmimisega. 12. aprillil 2000. aastal liitus projektiga Suurbritannia, allkirjastades projekti teiste osalistega vastavasisulise memorandumi.

Välisabi kogutoetus projektile oli 1,58 miljonit USA dollarit. Nii võrd suur rahaabi võimaldas projektile konstruktiivselt toetada riikliku integratsioonipoliitika väljatöötamist ja riikliku integratsiooniprogrammi rakendamist. Projekti töötajad tänavad kõiki osalisi rahalise, administratiivse ja organisatoorse toetuse eest.

Kooskõlas Eesti integratsioonipoliitikaga oli **projekti eesmärk** toetada mitte-eestlaste integreerumist avatud, demokraatlikku ja mitmekultuurilisse Eesti ühiskonda. Integreerunud ühiskond tagab Eesti kiire moderniseerumise Euroopa Liiduga ühinemise kontekstis, säilitades samas ühiskonna stabiilsuse ning riigi kohustuse kaitsta ja arendada eesti kultuuri. Ühtlasi eemaldab integratsioon tõkkesid, mis takistavad paljudel mitte-eestlastel Eesti ühiskonna elust täiel määral osa võtmast.

Riikliku programmi järgi "Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007", mille Eesti Vabariigi Valitsus kiitis heaks märtsis 2000, hõlmab integratsioon kaht protsessi:

- 1) ühiskonna sotsiaalset ühtlustumist tugeva ühisosa ümber, mis põhineb eesti keele oskusel ja Eesti kodakondsusel;
- 2) etniliste erinevuste säilitamise võimaldamist nende kultuuriliste õiguste tunnustamise kaudu.

Riiklikul integratsiooniprogrammil on kolm pikaajalist põhieesmärki:

- **keelelis-kommunikatiivne integratsioon**, st ühise teadvälja ja eestikeelse keskkonna taastootmine kultuurilise mitmekesisuse ning vastastikuse sallivuse tingimustes;
- **õiguslik-poliitiline integratsioon**, st Eesti riigile lojaalse

elanikkonna kujundamine ja Eesti kodakondsuseta inimeste arvu vähendamine;

- **sotsiaal-majanduslik integratsioon**, st senisest suurema konkurentsivõime ja sotsiaalse mobiilsuse saavutamine ühiskonnas, sõltumata etnilisest või keelelisest tunnusest.

Kolmest põhieesmärgist tulenevalt on riiklikul integratsiooniprogrammil neli alamprogrammi: "Haridus", "Etniliste vähemuste haridus ja kultuur", "Täiskasvanute eesti keele õpe" ja "Ühiskonnapädevus", kõik saavutatavad 2007. aastaks.

Kooskõlas riikliku integratsiooniprogrammiga jagunes projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" kaheksaks komponendiks:

- 1) formaalharidussüsteem;
- 2) täiskasvanukoolitus;
- 3) noorsootöö;
- 4) kultuurivahetus ja identiteet;
- 5) regionaalne areng Ida-Virumaal;
- 6) integratsioonitegevustega seotud asutuste tegevusvõime suurendamine;
- 7) meedia ja avalikkuse teavitamine;
- 8) projekti juhtimine, monitooring, hindamine ja aruandlus.

Projekti kaheksa komponenti jagunevad omakorda alategevusteks ja pilootprojektideks. Kokku hõlmab projekt 26 alategevust.

of a common sphere of information and an Estonian-speaking environment while preserving cultural plurality and mutual tolerance;

- **legal-political integration**, i.e. developing a citizenry loyal to the Estonian state and reducing the number of residents without Estonian citizenship;
- **socio-economic integration**, i.e. increasing competitiveness and social mobility independent of ethnic or linguistic traits.

In addition to these three major objectives, the State Integration Policy defines four sub-programmes: "Education", "Ethnic minority education and culture", "Teaching Estonian to adults" and "Social competence".

The project "Support to the Estonian State Integration Programme" was divided into eight major components, responding to the main objectives of the Estonian integration policy.

The eight Project components were

- 1) Formal Education System
- 2) Adult Education
- 3) Youth Affairs
- 4) Cultural Exchange and Identity
- 5) Regional Development in Ida-Virumaa
- 6) Capacity-building of Integration-related Institutions
- 7) Mass Media and the Raising of Public Awareness
- 8) Management, Monitoring, Evaluation, Reporting

Each of the eight Project components was divided into further sub-components and pilot projects with precisely defined aims, resulting in a total of 26 different activities.

Multikultuurne Eesti. Foto: Andres Treial

Multicultural Estonia. Photo: Andres Treial

STEERING COMMITTEE

The Project was managed by the **Steering Committee**. The function of the Steering Committee was to provide overall strategic guidance, monitor the progress of the Project and make recommendations, including the introduction of significant changes in the objectives and activities of the Project. The Steering Committee consisted of twelve members and was chaired by the Minister of Ethnic Affairs, who is also the Chairman of the Board of the Integration Foundation. The members of the Steering Committee represented the Project's financial supporters, various state institutions, academia and the media.

The project "Support to the Estonian State Integration Programme" has been working closely with the **European Union PHARE Estonian Language Training Programme** and the **Integration Foundation**. All project activities have been administered and implemented through the Integration Foundation.

The Non-Estonians Integration Foundation, as the national executive agency of the State Integration Programme, was obliged to report to the Steering Committee on the actual implementation of the activities and the financial administration of the project. It was also the responsibility of the Integration Foundation to draw up guidelines and make recommendations with regard to project activities.

JUHTKOMITEE

Projekti tööd juhtis **juhtkomitee**, kelle eesmärk oli nõustada projekti strateegiliselt, jälgida projekti kulgu ning anda vajaduse korral soovitusi. Juhtkomitee kinnitas ka kõik olulised muudatused projekti eesmärkides ja tegevuskavas. Juhtkomitee koosnes 12 liikmest, komitee esistuja oli rahvastikuminister, kes on ühtlasi ka Integratsiooni Sihtasutuse juhatuse esimees. Juhtkomitee liikmed esindasid projekti rahastajaid, riiklikke institutsioone, teadusringkondi ja ajakirjandust.

Projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" on teinud tihedat koostööd **Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programmi** ja **Integratsiooni Sihtasutusega**. Kõiki projekti tegevusi hallati ja rakendati Integratsiooni Sihtasutuse kaudu.

Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse asutas Eesti Vabariigi Valitsus märtsis 1998. aastal. Sihtasutus algatab ja toetab Eesti ühiskonna integreerumise projekte ning koordineerib riikliku integratsiooniprogrammi rakendamist. Integratsiooni Sihtasutus andis projekti juhtkomiteele aru projekti tegevuste rakendamisest ja finantskulutustest. Ühtlasi andis Integratsiooni Sihtasutus projektile tegevusjuhtnõore.

8

Juhtkomitee esistuja / Chair of the Steering Committee:

portfellita rahvastikuminister Minister without portfolio, responsible for Ethnic Affairs	Andra Veidemann (1998-1999) Katrin Saks (1999-2001)
--	--

Juhtkomitee liikmed / Members of the Steering Committee

Eesti Vabariigi haridusminister Ministry of Education of the Republic of Estonia	Mait Klaassen (1998-1999) Tõnis Lukas (1999-2001)
Taani saatkonna esindaja Royal Danish Embassy	Flemming Stender (1998-2001) Erik Høeg (2001)
Soome saatkonna esindaja Embassy of Finland	Pertti Ikonen (1998-2001) Olli Kantanen (2001)
Norra saatkonna esindaja Royal Norwegian Embassy	Kjell-Gunnar Eriksen (1998-2000) Erik Dybwad (2000-2001)
Rootsi saatkonna esindaja Embassy of Sweden	Niclas Trouvé (1998-2000) Karl-Olof Andersson (2000-2001)
Suurbritannia saatkonna esindaja British Embassy	John Flint (2000-2001) Richard Dewell (2001)
ÜRO Arenguprogrammi esindaja United Nations Development Programme	Petra Lantz-de Bernardis (1998-2000) Robert Juhkam (1998-2000) Kristina Mauer (1998-2001)
Riigikogu liige Member of the Estonian Riigikogu [Parliament]	Marju Lauristin (1998-2001)
Riigikogu liige Member of the Estonian Riigikogu [Parliament]	Sergei Ivanov (1998-2001)
Vabariigi Presidendi esindaja Rahvusvähemuste Ümarlause juures President's Representative at the Roundtable of National Minorities	Vello Pettai (1998-1999) Hagi Šein (1999-2001)
Tallinna Pedagoogikaülikooli esindaja Academic representative from Tallinn Pedagogical University	Prof Mati Heidmets (1998-2001)
Eesti ajakirjanduse esindaja Representative of Estonian media	Oleg Samorodni (1998-2001)

3. PROJEKTI SÜND

Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" töötati välja ja käivitati 1998. aastal. Projekt väljendas teist etappi välisabis Eesti integratsiooniprotsessile. Varasematel aastatel keskendusid välistoetajad Vabariigi Valitsuse abistamisele riikliku integratsiooniprogrammi väljatöötamisel. Esimene strateegiline dokument "**Muulaste integratsioon Eesti ühiskonda: sihiseadeid**" valmis 1997. aastal ÜRO Arenguprogrammi algatusel. See dokument oli eeskujuks mitmele integratsioonidokumendile, mis Vabariigi Valitsus 1998-1999 heaks kiitis. 10. veebruaril 1998. aastal kiideti heaks asjatundjate komisjoni esitatud dokumendi "**Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohad mitte-estlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda**" eelnõu. Riigikogu arutas dokumenti ja võttis selle vastu 10. juunil 1998. aastal. 31. märtsil 1998. aastal asutas Vabariigi Valitsus Integratsiooni Sihtasutuse, mille ülesanne on algatada ja toetada integratsiooniprojekte.

Nii olid seatud strateegilised eesmärgid ja määratud institutsioonid. Nüüd oli vaja praktilist toetust integratsiooniprogrammi rakendamiseks. Projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" kavandati eesmärgiga toetada riikliku integratsiooniprogrammi väljatöötamist ja rakendamist. Paljud projekti tegevused kavandati kui pilootprojektid, mille rakendamisel omandatud kogemusi saaks hiljem edukalt kasutada.

Põhiinitsiaator oli ÜRO Arenguprogrammi Eesti esindus, kes tegutses ÜRO Arenguprogrammi ja Eesti Vabariigi Valitsuse 1997-1999 koostöö raamistikus. Välisabiprojekti ideed tutvustati paljudele riigiasutustele, mittetulundusühingutele, vähemusorganisatsioonidele ja asjakohastele ekspertidele. Konsultatsioonide tulemusena koostasid ÜRO Arenguprogramm ja Integratsiooni Sihtasutus 1998. aasta juulis projekti dokumendi. Eesti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani valitsuse ning ÜRO Arenguprogrammi esindajad allkirjastasid nimetatud dokumendi ametlikult 27. augustil 1998. aastal Tallinnas.

Juhtkomitee liikmed
Flemming Stender
(Taani) ja Pertti Ikonen
(Soome)

Members of the Steering
Committee Flemming Stender
(Denmark) and Pertti Ikonen
(Finland)

3. INCEPTION OF THE PROJECT

*The Nordic Countries/ United Kingdom/ United Nations Development Programme project "Support to the Estonian State Integration Programme" was elaborated and launched in 1998. The project reflected the next phase of external assistance for the integration process in Estonia. There was a growing need to assist the Estonian Government in the practical implementation of the State Integration Policy that had been elaborated in the preceding years. The first strategic document, **The integration of non-Estonians into Estonian society: setting the course** was compiled in 1997 on the initiative of the United Nations Development Programme and served as the basis for both of the integration-related documents passed by the Government in 1998-1999. On 10.02.1998 the Government approved the document **The foundations of the Estonian State integration policy for the integration of non-Estonians into Estonian society** presented by the Government's expert committee. The above-mentioned document was discussed by the Riigikogu and passed on 10.06.1998. On 31.03.1998, the Government founded the Integration Foundation, the purpose of which is to initiate and support projects oriented towards integration. Therefore, strategic objectives and an institutional framework were established and it was time to take practical measures. This Project was intended to support the elaboration and implementation of the State Integration Programme, drawing on its strategy and programme of activities. Many of its activities were designed as pilot projects from which experience could be gained and then multiplied. The main initiative came from the United Nations Development Programme, which was operating in the framework of the UNDP and Estonian Government's Country Co-operation Framework 1997-99. The idea of elaborating a foreign aid project was introduced to a large number of representatives of state and NGO institutions, minority organisations and relevant experts. As a result of these consultations, the UNDP and the Integration Foundation composed the Project document in July 1998. Representatives of the governments of Estonia, Denmark, Finland, Norway and Sweden and the UNDP officially signed the Project document on 27.08.1998 in Tallinn.*

4. LEGAL AND POLITICAL CONTEXT IN ESTONIA

After regaining its independence in August 1991, Estonia has experienced rapid developments in various social spheres, e.g. the economy, finance, mass media etc. All of these developments have influenced the various aspects of integration as outlined in the State Integration Policy, i.e. linguistic-communicational, legal-political and socio-economical integration in society. As stated in the introduction to the report "Integration in Estonian Society 2000-2007" (approved by the Government of Estonia in June 2000), there have been two major integration-related changes that have taken place in Estonia. First, major changes in social attitudes, i.e. both Estonians and non-Estonians have begun to approve and value the cultural pluralism of Estonia, and non-Estonians have begun to accept Estonia's citizenship requirements and seek citizenship. At the same time, however, rapid developments within society have revealed several shortcomings in the way towards an integrated Estonian society. There is a need for reformed Russian-medium schools, more co-operation between the Russian and Estonian media spheres, greater socio-economic stability in Ida-Virumaa, etc. The State Integration Programme is an attempt to embrace and deal with all these issues in the framework of a long-term and systematic national integration policy.

The Estonian legal-political landscape has undergone several integration-related developments during the course of the project. The following is a list of various relevant legislation preceding and following the launch of the Project in August 1998:

- In May 1997, a Minister without portfolio responsible for ethnic affairs and demographic issues was appointed.
- On July 16, 1997, the Estonian Government formed an expert committee to discuss the demographic situation and minority integration issues in Estonia. The main task of the expert committee was to formulate the foundations of the state integration policy.
- The Estonian Government discussed and adopted the state integration policy on February 10, 1998. On June 10, 1998, "**The Integration of Non-Estonians into Estonian Society: The Foundations of the Estonian State Integration Policy**" was approved by the Riigikogu [Estonian Parliament].
- Following the initial discussion of the state integration policy, the Estonian Government decided to establish a body that would co-ordinate, initiate and facilitate the implementation of the state integration policy. The Non-Estonians Integration Foundation was established on March 31, 1998. In 1998, the State Budget allocated 6 million EEK for the support of integration-related activities, followed by another 5.7 million EEK in 1999, 5.8 million EEK in 2000 and 8 million EEK in 2001.
- On March 2, 1999 the Government approved the Action Plan that provided the framework for the Integration Foundation in elaborating and implementing the State Programme "**Integration in Estonian Society, 2000-2007**".
- On July 8, 1999, the Government re-organised the expert

4. ÕIGUSLIK-POLIITILINE TAUST

Pärast taasiseseisvumist 1991. aasta augustis on Eestis toimunud kiire areng eri valdkondades - majanduses, rahanduses, meedias, infotehnoloogias jne. See on mõjutanud Eesti-sisest keelelis-kommunikatiivset, õiguslik-poliitilist ja sotsiaal-majanduslikku integratsiooni. 2000. aasta juunis Vabariigi Valitsuse heakskiidetud raporti "Integreeruv Eesti 2000-2007" kohaselt on Eesti elanike hoiakutes toimunud kaks olulist muutust:

- 1) nii eestlased kui ka mitte-eestlased on hakanud rohkem väärtustama Eesti kultuurilist paljusust;
- 2) mitte-eestlased on kohanemas Eesti kodakondsus-nõuetega ja väärtustavad üha enam Eesti riigi kodanikuks olemist.

Samas on aga kiire areng toonud selgelt esile puudujäägid ja võimalikud tõkked integreerunud ühiskonna loomisel. Eeskätt on vaja venekeelse kooli reformi, et liita see Eesti ühtse haridussüsteemiga. Samuti tuleks suurendada eesti- ja venekeelse meedia koostööd, leida lahendus ulatuslike ümberkorralduste tõttu tekkinud keerukale sotsiaal-majanduslikule olukorrale Kirde-Eestis jne. Riiklik integratsioonipoliitika hõlmab neid omavahel tihedalt seotud probleeme üheskoos ja süsteemselt.

Projekti "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" eluajal on Eesti õiguslik-poliitilisel maastikul toimunud mitu integratsioonialast muutust.

- 1997. aasta mais nimetati ametisse portfelli minister, kelle töövaldkonnaks on rahvussuhted ja demograafia.
- 16. juulil 1997. aastal moodustas Vabariigi Valitsus asjatundjate komisjoni demograafia ja etniliste vähemuste Eesti ühiskonda integreerumise käsitlemiseks. Komisjoni põhiülesandeks sai riikliku integratsioonipoliitika lähtealuste väljatöötamine.
- 10. veebruaril 1998. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks asjatundjate komisjoni dokumendi "**Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohad mitte-eestlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda**". Dokumenti arutati ka Riigikogus, kus see 10. juunil 1998. aastal vastu võeti.
- 31. märtsil 1998. aastal asutas Vabariigi Valitsus Integratsiooni Sihtasutuse, mille ülesanne on koordineerida, algatada ja toetada integratsiooniprojekte. Vabariigi Valitsus eraldas riigieelarvest Integratsiooni Sihtasutusele 1998. aastal 6 miljonit krooni, 1999. aastal 5,7 miljonit krooni, 2000. aastal 5,7 miljonit krooni ja 2001. aastal 8 miljonit krooni.
- 2. märtsil 1999. aastal võttis Vabariigi Valitsus vastu tegevuskava "**Mitte-eestlaste integratsioon Eesti ühiskonda**", mis nägi ette sellealase riikliku programmi "Integreeruv Eesti 2000-2007" kui detailse integratsioonialase tegevuskava väljatöötamise Integratsiooni Sihtasutuse eestvõttel.
- Riikliku programmi väljatöötamise paremaks korraldamiseks reorganiseeris Vabariigi Valitsus 8. juulil 1999. aastal senise asjatundjate komisjoni. Uue komisjoni esimeheks nimetati rahvastikuminister Katrin Saks.
- Riiklik programm "**Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007**" valmis 1999. aasta lõpus ning saadeti minis-

teeriumidele ja teistele osalistele täiendustepanekute tegemiseks. Vabariigi Valitsus kinnitas riikliku programmi 14. märtsil 2000. aastal.

- 20. juunil 2000. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks raporti "**Integreeruv Eesti 2000-2007**", mis annab ülevaate integratsiooni arengust ja sellealastest tähtsamatest tegevustest Eesti ühiskonnas.
- 27. veebruaril 2001. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks riikliku programmi "**Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007**" alamprogrammide tegevuskavad aastaks 2000-2003.
- 15. mail 2001. aastal vaatas Vabariigi Valitsus läbi aruande "**Riikliku programmi "Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007" rakendamine 2000. aastal**". Aruande lühikokkuvõte on kättesaadav aadressil www.riik.ee/saks/ikomisjon.

5. PROJEKTI TEGEVUSTE KIRJELDUS

Projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" koosneb kaheksast komponendist, millest igaüks jaguneb omakorda mitmeks alategevuseks. Kokku on alategevusi 26. Alategevuste eesmäärke, tegevusi ja saavutusi on kirjeldatud allpool.

KOMPONENT A. FORMAALHARIDUSSÜSTEEM Kogueelarve: 244 088.07 USD

EESMÄRGID:

- aidata parandada hariduse kvaliteeti venekeelsetes koolides põhi- ja keskhariiduse riikliku õppekava rakendamise kaudu;
- tagada koolilõpetajate konkurentsivõime tööjõuturul ning haridustee jätkamise võimalused kutse- ja kõrghariduses;
- toetada vene õppekeele koolide pedagoogide ja koolijuhtide integreerumist Eesti ühiskonda.

ALATEGEVUS 1.1.

"AVATUD ÕPPEKAVA", MATERJALID, KOOSTÖÖ Kestus: jaanuar 1999 - oktoober 2001 Eelarve: 68 781.50 USD

- Alategevuse täpsema sisu kavandas "Avatud õppekava" töörühm koostöös Haridusministeeriumiga. Kogu projekti vältel kohtus töörühm regulaarselt, et arutada alategevuse küsimusi.
- Alategevuse tulemusena anti "Avatud õppekava" projekti raames välja
 - kaheksa kogumikku "Kutse dialoogile", mis on metodoloogiline abimaterjal vene- ja eestikeelsetele koolidele; iga kogumik käsitles põhjalikult üht teemat, sh õppekava arendamist, kooli rolli integratsiooniprotsessis, vene keele õpetamist koolis jne; "Kutse dialoogile"

committee. Minister Katrin Saks was assigned as the new Chair and the main concern of the committee became the formulation of the State Integration Programme.

- The State Programme "**Integration in Estonian Society 2000-2007**", which was also presented for public discussion and feedback, was approved by the Government of Estonia on March 14, 2000.
- On June 20, 2000 the Estonian Government approved the report "**Integration in Estonian Society 1997-2000**" (Integreeruv Eesti 1997-2000), an overview of various integration-related activities in Estonia during the period.
- On February 27, 2001 the Estonian Government approved the "**Action Plans for Sub-Programmes of the State Integration Programme for the years 2000-2003**".
- On May 15, 2001, the Government examined the Report of the Government of Estonia "**Implementation of State Programme Integration in Estonian society 2000-2007 in 2000**". The executive summary of the Report is available at www.riik.ee/saks/ikomisjon.

5. PROJECT ACTIVITIES

The project "Support to the Estonian State Integration Programme" consists of eight components. Each of the eight components is divided into further sub-components, 26 in total. The objectives, activities and outcomes of each of the sub-component are explained in detail below.

COMPONENT A. FORMAL EDUCATION SYSTEM Total budget: 244,088.07 USD

OBJECTIVES:

- To raise the quality of education in Russian-medium schools by applying the national curriculum at the primary and secondary levels of education
- To ensure that school leavers can compete in the labour market and/or continue their studies at vocational schools or universities
- To support the integration into Estonian society of teachers employed at non-Estonian schools

ACTIVITY 1.1.

NEW CURRICULUM APPRAISAL; MATERIALS; CO-ORDINATION Duration: Jan 1999 - Oct 2001 Budget: 68,781.50 USD

- The content of the activity was developed by the Open Curriculum working group in co-operation with the Ministry of Education. The working group had several meetings during the Project period to discuss the progress of the activity.
- The activity's major outputs included:
In the framework of the "Open Curriculum" project:
 - Eight volumes of "Call to Dialogue", methodological materials for Estonian and Russian-medium schools in Estonia. Each volume focuses on different relevant topics, incl. curriculum development; the role of the school in

the integration process; teaching Russian at schools, etc. "Call to Dialogue" materials were published in Estonian and Russian.

- *Other methodological materials, incl. a manual "Child becomes pupil" (1000 copies in Russian).*
- *The Project also supported the following sub-activities:*
 - *The Project held a tender for civic education manuscripts for Russian-medium schools in spring 2000. The winning entry was a civic education workbook for the 9th grade. The workbook was published in autumn 2001 and was sent to all Russian-medium schools in Estonia (6600 copies).*
 - *Annotated collection of civics teaching materials - i.e. an overview of civics teaching materials for comprehensive schools, either published or used in Estonia, was published in June 2001 (2000 copies). The collection is a useful source of information about other available civics resources for teachers that can be used either for lesson preparation or as recommended reading for the students.*
 - *Additionally, a survey questioned all schools in Estonia about the use of civics training study materials by teachers. 78 per cent of all schools in Estonia responded to the questionnaire.*

ACTIVITY 1.2. NEW CURRICULUM TRAINING

Duration: July 1998 - December 2000

Budget: 36,050 USD

- *The Project organised and funded eight New Curriculum training camps in 1999. Altogether 321 teachers and head teachers participated, representing Estonian, Russian and bilingual schools.*

The objectives of the New Curriculum training camps were the following:

- *to understand the integration framework;*
- *to discuss multicultural education in Estonia;*
- *to discuss possible scenarios for education development;*
- *to evaluate school curriculum development.*

The outputs of the training camps included methodological materials for the implementation of the new curriculum in Estonian- and Russian-medium schools (see Activity 1.1); proposals for the new curriculum integration strategy; and increased co-operation between the head teachers and teachers of Estonian and Russian-medium schools.

- *Following the training camps, a New Curriculum regional training network was established. The network consisted of 18 pilot schools providing specific New Curriculum training at the regional level. Four training sessions were held in 2000, with the aim of supporting the development and implementation of the new curriculum in schools; to expand network activities and to promote co-operation between Estonian- and Russian-medium schools in accordance with the objectives of the State Integration Programme.*

materjale kirjastati nii vene kui ka eesti keeles;

- *muid metodoloogilisi materjale, nt venekeelne käsiraamat "Lapsest saab koolilaps" (1000 eksemplari).*
- *Projekt toetas ka järgmisi tegevusi.*
 - *2000. aasta kevadel korraldati koostöös Haridusministeeriumi kodanikuõpetuse ainenõukoguga konkurss, et saada kodanikuõpetuse õppematerjale. 2001. aastal anti konkursi tulemusena välja venekeelne kodanikuõpetuse ülesannetekogu "Kodanikuõpetuse praktikum 9. klassile". Õppematerjali trükiti 6600 eksemplari ja see saadeti kõigile Eesti muukeelsetele koolidele.*
 - *Juunis 2001 anti välja kakskeelne "Sotsiaalainete annotatsioonikogumik", mis annab ülevaate Eestis kasutatavatest kodanikuõpetuse ja teiste sotsiaalainete õppematerjalidest. Trükiti 2000 väljaannet, mis aitavad sotsiaalainete õpetajal leida iga teema kohta sobivat lisamaterjali nii tundide ettevalmistamiseks kui ka õpilastele soovitamiseks.*
 - *Lisaks küsitleti 2001. aasta kevadel kõiki Eesti koolide kodanikuõpetuse õpetajaid, et selgitada õpetajate eelistused õppematerjalide kohta. Küsitlusele saabusid vastused 78%st küsimustiku saanud koolidest.*

ALATEGEVUS 1.2. ÕPPEKAVAKOOLITUSED

Kestus: juuli 1998 - detsember 2000

Eelarve: 36 050.00 USD

- *1999. aastal organiseeriti "Avatud õppekava" projekti raames kaheksa õppekavakoolitust ning rahastati neid. Õppekavakoolitustes osales kokku 321 pedagoogi nii eesti-, vene- kui ka kakskeelsetest koolidest. "Avatud õppekava" koolituste eesmärgid olid*
 - *mõista integratsiooni paremini;*
 - *diskuteerida mitmekultuurilise hariduse võimaluste üle Eestis;*
 - *arutada võimalikke hariduse arengukavu;*
 - *anda hinnang õppekava reformidele.**Õppekavakoolituste tulemusena on välja antud metodoloogilisi materjale uue õppekava rakendamise kohta eesti- ja venekeelsetes koolides ("Kutse dialoogile", vt "Alategevus 1.1") ning tehtud ettepanekuid uue õppekava rakendamise kohta. Tõhustunud on eesti- ja venekeelsete koolijuhtide ning õpetajate koostöö.*
- *Õppekavakoolituste tulemusena loodi õppekava koolituse regionaalne täiendusõppevõrgustik, kus osales 18 pilootkooli, mis pakkusid piirkondlikku uue õppekava koolitust. 2000. aastal toimus neli koolitusseisooni eesmärgiga toetada uue õppekava arendamist ja rakendamist koolides, laiendada võrgustiku tegevust ning soodustada eesti- ja venekeelsete koolide koostööd riikliku integratsiooniprogrammi alusel.*

ALATEGEVUS 1.3.
MUUEKEELSETE KOOLIDE JUHTIDE JA ÕPETAJATE EESTI
KEELE JA EESTI ÜHISKONNA ALANE KOOLITUS
Kestus: märts 1999 - oktoober 2001
Eelarve: 51 134.78 USD

- Alategevuse eesmärk oli leida sobivaimad koolituste korraldajad Eesti ajaloo ja geograafia ning eesti kultuuri ja keele alal. Koolitus aitas kaasa venekeelsete koolide õpetajate keeleoskuse parandamisele ning nende informeerituse suurendamisele Eesti ajaloost, geograafiast ja kultuurist.
- 1999. aasta suvel valiti kandidaatide seast välja Tallinna Pedagoogikaülikooli täienduskoolituse osakond, kes korraldas viis õppesessiooni venekeelsete koolide 28 eesti keele kui teise keele õpetajale, 30 koolijuhile ja 40 erialaõpetajale. Neid koolitusi toetati 496 184 krooniga.
- 2000. aasta kevadel toimus taas konkurss sobivaima koolituse korraldaja leidmiseks. Toetati viit taotlejat. Lisaks projektipoolsele 260 000 kroonisele abile toetas koolitusi Haridusministeerium 600 000 krooniga ja Integratsiooni Sihtasutus 200 000 krooniga.
- Kokku osales projekti toetusel Eesti ajaloo ja geograafia ning eesti kultuuri ja keele alastes koolitustes 71 koolijuhti, 48 klassiõpetajat ning 24 erinevat aineõpetajat. Lisaks said koolitust 24 alushariduse üliõpilast Tartu Ülikooli Narva Kolledžist.
- Alategevuses
 - osales koolitustes 265 pedagoogi, kellel õppe tulemuse-na suurenesid teadmised Eesti ajaloost ja geograafiast ning eesti kultuurist ja keelest;
 - töötati koostöös Haridusministeeriumi välja muukeelsete pedagoogide koolitamise mudelid.

ALATEGEVUS 1.4. KEELEÕPPE METOODIKA ALANE
KOOLITUS EESTI KEELE ÕPETAJATELE
Kestus: märts 1999 - oktoober 2001
Eelarve: 34 387.90 USD

- 1998. aastal loodi Briti Nõukogu ja Haridusministeeriumi algatatusel "Eesti keele kui teise keele õpetajate regionaalne täiendkoolituse võrgustik", mille eesmärk oli pakkuda piirkondlikku keeleõppemetoodika täiendusõpet. Alategevus koosnes kolmest etapist: keeleõppemetoodika täiendusõpe (1999); pilootõpetajate täiendusõpe (1999); täiendusõppevõrgustiku loomine (2000).
- Veebruaris 2000 asutas Haridusministeerium koostöös projekti ja Briti Nõukoguga kolm metoodikakeskust: Tallinna Mahtra Gümnaasiumis, Virumaa Kolledžis ja Tartu Annelinna Gümnaasiumis. Piirkonnakeskused korraldavad võrgustiku liikmetele arvukalt õppeseminare. Piirkonnakeskuste eesmärk on:

ACTIVITY 1.3.
TRAINING OF EDUCATORS IN
ESTONIAN LANGUAGE AND SOCIETY
Duration: March 1999 - October 2001
Budget: 51,134.78 USD

- *The activity set out to find the best and most capable educators in the Estonian language, history, geography and culture. The identification and use of such instructors in educating teachers employed at Russian-medium schools should help to improve Estonian language qualifications and knowledge of Estonian history, geography and culture.*
- *In summer 1999 the In-Service Training Department of Tallinn Pedagogical University was selected as the best candidate. Five training sessions were held in 1999 for 28 Estonian as a Second Language (EstSL) teachers, 30 head teachers and 40 subject teachers from Russian-medium schools. Total support for these training sessions was 496,184 EEK.*
- *In spring 2000, the second tender to find most capable educators was held. This time five training institutions received support - 260,000 EEK from the Nordic/UK/UNDP Project, 600,000 EEK from the Ministry of Education and 200,000 EEK from the Integration Foundation.*
- *A total of 71 head teachers, 48 class teachers and 24 subject teachers were provided instruction in the Estonian language, history, geography and culture by the Project. 24 students of pre-school and primary education from Narva College of the University of Tartu also participated in the sessions.*
- *The main output of the activity, apart from the increased knowledge of the Estonian language, culture, geography and history acquired by the 265 participants in the training sessions, was the development of training models for educators, in co-operation with the Ministry of Education.*

ACTIVITY 1.4. TRAINING OF ESTONIAN LANGUAGE
TEACHERS IN METHODOLOGY
Duration: March 1999 - October 2001
Budget: 34,387.90 USD

- *The activity was the development of a project called "Estonian as a Second Language Teachers' Regional Complementary Training Network" initiated by the Ministry of Education and the British Council in 1998. The aim of the network was to conduct in-service training of Estonian as a Second Language (EstSL) teachers at the regional level. The sub-activity consisted of three stages: language methodology training (in 1999); skills training of pilot teachers (in 1999); establishment of the network of EstSL teachers (in 2000).*
- *In February 2000, the Ministry of Education established, in co-operation with the Project and the British Council, three regional centres in the following schools: Mahtra Upper Secondary School (Tallinn), Virumaa College, and Annelinna Upper Secondary*

School (Tartu). Each of the regional centres held regular training sessions for the members of the network. The aim of the regional centres is to:

- provide complementary EstSL training at the regional level
- provide EstSL methodological consultations at the regional level
- develop EstSL methodological materials
- The Project provided 120,000 EEK of support for the acquisition of study materials in regional centres.
- The network has also organised ten larger quarterly training sessions on various topics and published three collections of articles on network activities and findings. As a result of the above-mentioned training sessions, a number of teachers have been able to advise and guide their younger colleagues.
- Over the two-year period, the EstSL teachers from the network participated altogether 1760 times at approximately 100 training sessions organised by the network.

ACTIVITY 1.5.

SCHOLARSHIP PROGRAMME FOR NEW TEACHERS OF ESTONIAN AS A SECOND LANGUAGE

Duration: October 1999 - June 2003

Budget: 53,733.89 USD

- A working group was established in October 1999 to define and elaborate the content of the activity. In December 1999 a one-day seminar "Scholarship Programme - needs and possibilities" was organised in cooperation with the Open Estonia Foundation and had 30 participants. The OEF shared its experiences of a similar scholarship programme organised in Ida-Virumaa in 1998-1999. In February-March 2000 all school leaders in Ida-Virumaa were interviewed, indicating the need for 38 new teachers of EstSL.
- In April 2000, a scholarship competition was held for new EstSL teachers in Ida-Virumaa. 11 successful candidates were invited to attend a three-day methodological seminar in August 2000. Currently all 11 teachers are working at their chosen schools in Ida-Virumaa (7 in Narva, 3 in Kohtla-Järve, 1 in Jõhvi), receiving, through the Integration Foundation, a monthly scholarship from the Project to supplement their salaries. The monthly scholarship will be paid to the new EstSL teachers from September 2000 until June 2003.

RESULTS:

The component "Formal Education System" ...

... has been particularly helpful for Russian-medium schools in developing and implementing the new curriculum and raising the quality of education.

... has broadened opportunities for teaching and studying civics in Russian- and Estonian-medium schools.

... has developed new curriculum training programmes and implemented them successfully at

- pakkuda täiendusõpet eesti keele kui teise keele õpetajatele oma piirkonnas;
- anda eesti keele kui teise keele õpetamise alast metodoloogilist konsultatsiooni oma piirkonnas;
- töötada välja eesti keele kui teise keele õpetamise meetodikavahendeid.

- Projekt toetas erinevate õppe- ja metoodikamaterjalide ostmist piirkonnakeskustes 120 000 krooniga.

- Võrgustik on korraldanud kümme suuremat õppesessiooni erinevatel teemadel ning kirjastanud kolm eesti keele kui teise keele õpetamise metoodikaartiklite kogumikku. Õppesessioonidel osalemise tulemusena on paljud õpetajad võimelised juhendama ja suunama oma nooremaid kolleege.

- Kahe aasta jooksul on võrgustiku õpetajad osalenud ligi sajas võrgustiku korraldatud koolituses kokku 1760 korral.

ALATEGEVUS 1.5.

STIPENDIUMIPROGRAMM UUTE EESTI KEELE ÕPETAJATE VÄRBAMISEKS

Kestus: oktoober 1999 - juuni 2003

Eelarve: 53 733.89 USD

- 1999. aasta oktoobris loodi töörühm, kelle ülesanne oli defineerida ja kavandada alategevuse täpsem sisu. Detsembris peeti koostöös Avatud Eesti Fondiga ühepäevane seminar "Stipendiumiprogramm - vajadused ja võimalused", milles osales 30 inimest. Avatud Eesti Fond jagas oma kogemusi samasuguse stipendiumiprogrammi korraldamisel Ida-Virumaal aastail 1998-1999. Veebruaris ja märtsis 2000 intervjueriti Ida-Virumaa koolijuhte; selle tulemusena tehti kindlaks vajadus eesti keele kui teise keele 38 uue õpetaja järele.

- Aprillis 2000 toimus konkurss uute eesti keele kui teise keele õpetajate värbamiseks Ida-Virumaale. Konkursi tulemusena kutsuti 11 edukat kandidaati kolmepäevasele metodoloogiaseminarile augustis 2000. Praegu töötavad kõik 11 õpetajat Ida-Virumaa koolides (seitse Narvas, kolm Kohtla-Järvel, üks Jõhvis). Projekt maksab neile Integratsiooni Sihtasutuse kaudu igakuist lisastipendiumi ajavahemikul september 2000 - juuni 2003.

TULEMUSED:

Komponent "Formaalharidussüsteem" on ...

... aidanud tutvustada ja rakendada uut õppekava ning parandada hariduse kvaliteeti venekeelsetes koolides;

... parandanud kodanikuõpetuse õpetamise ning õppimise võimalusi eesti- ja venekeelsetes koolides;

... arendanud uue õppekava alaseid koolitusprogramme ja rakendanud neid edukalt Tallinna Pedagoogikaülikoolis;

- ... tunduvalt kaasa aidanud eesti keele kui teise keele õpetamise metodoloogia väljatöötamisele;
- ... suurendanud eesti- ja venekeelsete koolide koostööd;
- ... rahastanud mitut venekeelsete koolide õpetajate koolitusseminari, mille tulemusena on paranenud õpetajate eesti keele oskus ning suurenenud teadmised Eesti ajaloost, kultuurist ja geograafiast; ühtlasi on õpetajad omandanud uusi teadmisi ja õppemeetodeid.

- Tallinn Pedagogical University.*
- ... has greatly contributed to the development of the EstSL teaching methodology.*
- ... has contributed to the co-operation between Estonian and Russian schools.*
- ... has funded several training programmes for teachers of Russian-medium schools who have raised their knowledge of the Estonian language as well as general awareness of Estonian culture, history and society. The training programmes have provided teachers with knowledge and teaching methods.*

KOMPONENT B. TÄISKASVANUKOOLITUS
Kogueelarve: 145 980.56 USD

COMPONENT B. ADULT EDUCATION
Total budget: 145,980.56 USD

EESMÄRGID:

- tagada koolilõpetajate konkurentsivõime tööjõuturul ja haridustee jätkamise võimalused eesti keelses kutse- ja kõrghariduses;
- süvendada eluaegse õppimise põhimõtet;
- vähendada kodakondsuseta isikute arvu Eestis eesti keele ja Eesti ühiskonna alase õppe kaudu.

OBJECTIVES:

- *To ensure the competitiveness of graduates in the labour market and increase their possibilities to continue their studies at vocational schools*
- *To disseminate the principle of life-long learning*
- *To reduce the number of non-citizens by teaching the Estonian language and society to non-native speakers resident in Estonia*

ALATEGEVUS 2.1.

PILOOTPROJEKT: SÜVENDATUD EESTI KEELE ÕPE KUTSEKOOIIDE ÕPILASTE JA ÜLIÕPILASTE
Kestus: veebruar 1999 - oktoober 2001
Eelarve: 117 155.29 USD

- Alategevuses lähtuti Haridusministeeriumi 18. mai 1999. aasta määrusest nr 28 "Kõrghariduse omandamisel süvendatult riigikeele õppimise tingimused ja kord". Määruses on sätestatud Eestis tegutsevate kõrgkoolide võimalus pikendada üliõpilaste õppeperioodi ühe aasta võrra eesti keele intensiivõppe arvel, mis finantseeritakse riigieelarves riiklikuks koolitustellimuseks ettenähtud vahenditest.
- 1999/2000. aastal toetas Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt erinevate projektide kaudu eesti keele õpet üliõpilastele Tallinna Tehnikaülikoolis, Eesti Põllumajandusülikoolis ja Eesti Kunstiakadeemias kokku 469 790 krooniga. Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programm toetas üliõpilaste keeleõpet veel omapoolsete summadega. Projekti rahastatud keelekursustes osales kokku 120 üliõpilast.
- Kutsekoolide jaoks koostati projekti eestvõttel uudne õpilasvahetuse programm. Alategevuse eesmärk oli koostada mudel õpilasvahetuse korraldamiseks eesti- ja venekeelsete kutsekoolide vahel. Vahetuse ajal on venekeelsetel kutsekooliõpilastel võimalik viibida ajutiselt õppe- ja keelepraktikal eestikeelses kutsekoolis ja vastupidi. Vahetusprogrammi tulemusena paraneb õpilaste keeleoskus ja vähenevad suhtlemis-

ACTIVITY 2.1.

PILOT PROJECT: INTENSIVE ESTONIAN LANGUAGE TRAINING IN UNIVERSITIES AND VOCATIONAL SCHOOLS
Duration: February 1999 - October 2001
Budget: 117,155.29 USD

- *The activity aims to support the implementation of Ministry of Education Regulation No 28 of May 18, 1999 - "Ratification of conditions and procedure rules of intensive Estonian language training at institutions of higher education". The Regulation outlines the conditions and procedures for universities to enable non-Estonian students to lengthen their study period to accommodate one-year intensive Estonian language instruction. The universities are eligible to apply for state funding and effectively facilitate and support such language instruction.*
- *Two rounds of language instruction proposals were supported in 1999/2000. The total support to intensive Estonian language courses at Tallinn Technical University, the Estonian Agricultural University and the Estonian Academy of Arts was 469,790 EEK. Some additional financial support was received from the EU PHARE Estonian Language Training Programme. A total of 120 students participated in the language courses financed by the Project.*
- *For vocational schools, the Project initiated an innovative exchange programme. The aim of the sub-activity was to develop a model for exchange programmes between Estonian- and Russian-medium vocational schools. Such exchange programmes enable Russian-speaking students to temporarily study at Estonian-medium vocational schools and vice versa. The*

exchange programme provides students with improved language skills, reduces communication barriers and thus ensures that school leavers can compete successfully in the labour market. The testing of the exchange model took place in 2000, when 16 Russian-speaking students from Ida-Virumaa and 8 Estonian students from Saaremaa participated in the programme, spending from two weeks to two months at each others' vocational schools. The testing of the exchange programme model was successful.

- *The exchange model was published in Estonian and Russian and made available both in print and online.*
- *Following the successful testing of the exchange model, the Project supported eight exchange programme proposals from winter 2000 until spring 2001. The financial support provided amounted to 695,000 EEK and as a result 59 Russian-speaking and 23 Estonian-speaking vocational school students spent from three weeks to two months studying at either Estonian or Russian-medium vocational schools respectively.*
- *A total of 106 vocational school students (75 Russian and 31 Estonian-speaking) participated in the testing and implementation of the exchange programme, resulting in improved language skills and minimised communication barriers between students of different linguistic backgrounds.*
- *Another output of activity 2.1. was the publishing of two Russian-Estonian subject dictionaries for the areas of sewing and building. The subject dictionaries were published in early 2001 in co-operation with the Estonian Language Institute. The distribution of 1450 subject dictionaries for sewing and 1850 subject dictionaries for building was organised in co-operation with the Ministry of Education, the Language Inspectorate, adult training centres and vocational institutions, libraries etc.*

ACTIVITY 2.2.

PROGRAMME 'ESTONIAN LINGUIST AS TUTOR'

Duration: February 1999 - August 2001

Budget: 17,178.18 USD

- *The activity aimed to develop a tutor programme and find novel ideas in language training for adults as an alternative to academic classroom tuition. In summer 2000, three proposals were supported and implemented (language camp for adults, family exchange project and language club) and an additional three proposals were supported in summer 2001.*
- *In co-operation with the EU Phare Social Integration and Language Programme, two seminars were organised in Narva and Tallinn to introduce the possibilities of language learning for adults in Estonia.*

barjäärid, mis tagab nende parema konkurentsivõime tööjõuturul. Vahetusprogrammi mudelit testiti 2000. aastal: 16 venekeelset õpilast Ida-Virumaa kutsekoolidest ja 8 eestikeelset õpilast Saaremaa kutsekoolidest veetsid 2 nädalat kuni 2 kuud üksteise õppeasutustes. Vahetusprogrammi mudeli testimine oli väga edukas.

- Väljatöötatud mudel tõlgiti ka vene keelde ning on koos eestikeelse mudeliga kättesaadav nii trükitud kujul kui ka Integratsiooni Sihtasutuse Interneti-leheküljel.
- Pliootprojekti eduka kulgemise tulemusel korraldati projekti raames konkurss õpilasvahetuseprojektide toetamiseks. Ajavahemikul 2000-2001 toetati kaheksat projekti kokku 695 000 krooniga. Õpilasvahetuses osales 59 venekeelset ja 23 eestikeelset kutsekooliõpilast, vahetusprogrammide kestus oli kolmest nädalast kahe kuuni.
- Kokku osales õpilasvahetuse programmi testimises ja rakendamises 106 õpilast (75 vene- ja 31 eestikeelset), õpilasvahetuse tulemusena paranes õpilaste keeleoskus ning vähenesid erikeelsete noorte suhtlemisbarjäärid.
- Lisaks vahetusprogrammidele üllitati kutsekooliõpilastele kaks vene-eesti erialasõnastikku: "Vene-eesti ehituse õppesõnastik" (1850 eksemplari) ja "Vene-eesti õmbluse õppesõnastik" (1450 eksemplari), mis anti koostöös Eesti Keele Instituudiga välja 2001. aastal. Sõnastikud jaotati laiali Haridusministeeriumi, Keeleinspeksiooni, täiskasvanute koolituskeskuste, kutsekoolide, raamatukogude jne kaudu.

ALATEGEVUS 2.2.

EESTI FILOLOOG KUI TUUTOR

Kestus: veebruar 1999 - august 2001

Eelarve: 17 178.18 USD

- Alategevuse eesmärk oli välja töötada programm, et kaasata eesti filolooge kui tuutoreid muukeelsele elanikkonnale eesti keelt õpetama. 2000. aasta suvel toetati kolme projekti (täiskasvanute keelesaager, perevahetusprojekt, keepleklubi) ja 2001. aasta suvel veel kolme projekti.
- Koostöös Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppeprogrammiga organiseeriti Narvas ja Tallinnas kaks seminari, kus tutvustati täiskasvanute keeleõppevõimalusi Eestis.

ALATEGEVUS 3.1.

PILOOTPROJEKT: ÜHISKONNA ALASED KOOLITUSED

Kestus: aprill 1999 - september 2001

Eelarve: 11 647.09 USD

- Põhjamaade, Suurbritannia ja UNDP projekti initsiaatiivil ning minister Katrin Saks büroo, Siseministeeriumi ja KMA heakskiidul analüüsiti 1999. aastal põhjalikult Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksamit. Analüüsi alusel koostas ekspertrühm uue kodakondsuseksami mudeli.
- Palgati ekspertrühm, kelle ülesanne oli anda hinnang kehtivale kodakondsuseksamile ja töötada välja parandatud eksamimudel. 2000. aasta suvel tutvusid uue eksamimudeliga minister Katrin Saks, siseminister Tarmo Loodus, Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlaura ning Kodakondsus- ja Migratsiooniameti esindajad. Kahjuks ei ole praegu võimalik uut mudelit rakendada, kuna see vajaks kehtiva kodakondsuseaduse parandamist.
- Telliti uus ekspertiis; seadusparandusi mittenõudev eksamiversioon edastati minister Katrin Saksale 2001. aasta suvel.

TULEMUSED:

Komponent "Täiskasvanukoolitus"...

- ... õpetas edukalt eesti keelt täiskasvanuile uudsete õppemeetodite abil;
- ... parandas kutse- ja kõrgkooliõpilaste eesti keele oskust;
- ... tegi kättesaadavaks paljud kasulikud õppevahendid (erialasõnastikud) ja programmid (kutsekoolide vahetuse mudel), et parandada muukeelsete Eesti elanike eesti keele oskust;
- ... töötas välja kodakondsuse taotlemise eksami kaua oodatud parandatud mudeli.

KOMPONENT C. NOORSOOTÕO

Kogueelarve: 459 300.14 USD

EESMÄRGID:

- integreerida noori vaba aja tegevuse ja uudsete keeleõppeviiside kaudu;
- arendada muukeelsete noorte eesti keele oskust ning avardada nende teadmisi eesti kultuurist ja tavadest;
- avardada eesti noorte teadmisi teistest kultuuridest ja keeltest ning soodustada eri rahvusest noorte üksteisemõistmist.

ACTIVITY 3.1.

PILOT PROJECT: COURSES ON ESTONIAN SOCIETY

Duration: April 1999 - September 2001

Budget: 11,647.09 USD

- The Project team proposed to analyse the existing citizenship exam and possibly propose a new examination model in accordance with EU requirements. Minister Katrin Saks, Minister of Education, representatives of the Ministry of Internal Affairs, CMB and Integration Foundation agreed in September 1999 that such an analysis was necessary.
- An expert group was hired to analyse the current citizenship examination and develop an improved model for the examination. During the summer of 2000, Minister Katrin Saks, Minister of Internal Affairs Mr Tarmo Loodus, the President's Roundtable on National Minorities and the CMB reviewed the new examination model. Unfortunately the new model cannot currently be implemented, as it would require amendments to the Citizenship Act.
- Further expert reviews were conducted and a new version, not requiring amendments to the Citizenship Act, was presented to Minister Katrin Saks in summer 2001.

RESULTS:

The component "Adult Education" ...

- ... was successful in teaching the Estonian language to non-Estonian adults through innovative courses.
- ... has improved Estonian language skills among students at vocational schools and universities.
- ... made available various useful tools (subject dictionaries) and programmes (exchange programme model) to improve knowledge of the Estonian language.
- ... developed a much-needed improved draft of the civics examination.

KOMPONENT C. YOUTH AFFAIRS

Total budget: 459,300.14 USD

OBJECTIVES:

- To integrate youth through extra-curricular activities and innovative language training
- To develop the Estonian language skills of youth of linguistically non-Estonian background and increase their knowledge of Estonian culture and society
- To develop their knowledge of other cultures and languages and foster mutual understanding between various nationalities

ACTIVITY 4.
LANGUAGE CAMPS AND YOUTH EXCHANGE
LANGUAGE PROGRAMMES
ACTIVITY 4.1.

CAMPS AND EXCHANGE PROGRAMME DEVELOPMENT

Duration: June 1998 - October 2001

Budget: 22,559.62 USD

ALATEGEVUS 4.
KEELELAAGRID JA PEEÖPPEPROJEKTID
ALATEGEVUS 4.1.

EESTI KEELE LAAGRITE JA PEEÖPPEPROJEKTIDE

SÜSTEEMI VÄLJATÖÖTAMINE

Kestus: juuni 1998 - oktoober 2001

Eelarve: 22 559.62 USD

18

- *For the purpose of the Project, the following definitions were employed:*
 - **Exchange programme** - focus on non-Estonian and Estonian family exchange where mainly non-Estonian youth can spend on average one week to two months in an Estonian family and actively take part in their daily life. The aim of the exchange is to lower the language barriers of children, to introduce Estonian culture, history and traditions, and to promote association between non-Estonian and Estonian families.
 - **Language camp** - a special camp for non-Estonian and Estonian youth, with the aim of lowering language and cultural barriers, developing communicative skills and raising motivation and interest in learning the Estonian language.
 - *A co-ordinated system of Estonian language camps and family exchange programmes was developed at the national level.*
 - *An Estonian Language Camp co-ordinator has been employed to perform the general co-ordination of language camps and family exchange programmes at the Integration Foundation.*
 - *Between 1998 and 2001 the Project team organised regular development seminars for possible language camp organisers, in order to guarantee the better quality of the implemented projects. Additionally, two seminars were held in 2000 to assess the strategy for the Language Camps and Youth Exchange Language Programme for the years 2000-2005. Another 217 persons participated in five information events introducing the rules and conditions of various competitions.*
 - *In July 1999, a 6-day monitoring tour took place. The Language Camp Advisory Group, together with the representatives of the EC Delegation, UNDP, Nordic Embassies and Latvian Language Training Programme, monitored the implementation of the proposals, language training methods and leisure activities of various camps.*
 - *In Summer 2000, members of the Language Camp Advisory Group, Minister Katrin Saks, representatives of both the Estonian and Russian-language media and other interested parties visited camps and families. The feedback was very positive and the Project activity was highly recognised in the media through numerous articles and interviews. The language camps and family exchange programmes are the main Project activity, which is highly regarded by all linguistic communities in Estonia.*
 - *In October 2000, the Project organised a two-day development seminar for 40 children who had participated in various camps. The 20 Estonian and 20 non-*
- Projektis tõlgendatakse keelelaagreid ja pereõppeprojekte järgmiselt.
 - **Pereõppeprojekt** on eesti ja mitte-eesti perede vahetusprogramm, kus peamiselt venekeelsed lapsed veedavad ühe nädala kuni kaks kuud eestikeelses perekonnas, osaledes aktiivselt perekonna igapäevaelus. Vahetuse eesmärk on vähendada laste keelebarjääre, tutvustada neile eesti kultuuri, keelt ja kombeid ning soodustada eesti ja mitte-eesti perekondade suhteid.
 - **Keelelaager** on mitte-eesti ja eesti laste erilaager, mille eesmärk on vähendada laste keelebarjääre, arendada suhtlusoskust ning suurendada laste huvi ja motivatsiooni eesti keelt õppida.
 - Aidati kujundada koordineeritud keelelaagrite ja pereõppeprojektide korraldamise üleriigilist süsteemi.
 - Palgati keelelaagrite koordinaator, kes vastutab keelelaagrite ja pereõppeprojektide üldise koordineerimise eest Integratsiooni Sihtasutuses.
 - Aastail 1998-2001 organiseeriti laagrite korraldajatele mitu arendusseminari, et tagada toetatud projektide kvaliteetne korraldus. 2000. aastal korraldati kaks seminari, kus diskuteeriti keelelaagrite ja pereõppeprojektide korraldamise strateegia üle aastaiks 2000-2005. Lisaks võttis 217 inimest osa viiest infopäevast, kus tutvustati erinevate projektikonkursside reegleid ja tingimusi.
 - Juulis 1999 toimus kuuepäevane keelelaagrite monitoring. Keelelaagrite nõukogu ning Euroopa Liidu delegatsiooni, ÜRO Arenguprogrammi, Põhjamaade saatkondade ja Läti keeleõppeprogrammi esindajad tutvusid erinevate keeleõppeprojektide rakendamisega, elamistingimustega ja keeleõpetamisemeetoditega.
 - 2000. aasta suvel tutvusid keelelaagrite ja pereõppeprojektidega keelelaagrite nõukogu, minister Katrin Saks, eesti- ja venekeelse meedia esindajad ning teised huvilised. Tagasiside oli väga positiivne ning alategevust kiideti mitmes ajaleheartiklis ja intervjuus. Keelelaagrid ja pereõppeprojektid on projekti kõige populaarsem alategevus nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste seas.
 - Oktoobris 2000 organiseeriti kahepäevane arendusseminar keelelaagrites osalenud 40 lapsele. 20 eestikeelset ja 20 muukeelset last jagasid oma muljeid ja keeleõppekogemusi ning edastasid omapoolsed soovitused keelelaagrite paremaks korraldamiseks.

- Juulist oktoobrini 2001 küsitleti 2001. aasta suvel keelelaagrites ja pereõppeprojektides osalenud lapsi ja nende vanemaid. Tunti huvi, mida nad arvavad seesugusest keeleõppest ning millised olid laste keeleõppekogemused. Küsimustik saadeti 654 lapsele ja 70 lapsevanemale, küsimustiku tulemused avalikustatakse 2001. aasta detsembris.

ALATEGEVUS 4.2. KEELEÕPPELAAGRID
ALATEGEVUS 4.3. PEREÕPPEPROJEKTID
 Kestus: juuni 1998 - august 2001
 Eelarve: 323 612.33 USD

- Suur osa lastelaagritest toimus Integratsiooni Sihtasutuse, Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppeprogrammi, Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti ning Põllumajandusministeeriumi kaasfinantseerimisel. Projekt finantseeris ka keelelaagrite koordinaatori töökohta. Järgnev tabel väljendab vaid Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti otsest rahaabi laste keelelaagritele ning pereõppeprojektidele ajavahemikul 1998-2001.

Aasta Year	Keelelaagrite arv Number of language camps	Pereõppe-projektide arv Number of exchange programs	Osalenud laste arv Number of children involved	Projekti rahaline toetus (kroonides) Project's financial support
1998	15	-	1010	538 150
1999	9	2	868	1 023 717
2000	33	11	1576	2 395 437
2001	-	7	212	693 000
Kokku/Total	57	20	3666	4 650 304

- Lisaks toetas projekt endise Nõukogude Liidu territooriumil elava eesti päritolu 24 lapse eesti keele õpet keelelaagrites Eestis 2000. aasta suvel.

ALATEGEVUS 5. NOORSOOTÖÖ
ALATEGEVUS 5.1.
ÜHISKONDLIKE JA SPORDIÜRITUSTE KORRALDAMINE
ALATEGEVUS 5.2.
ÜRITUSED SOTSIAALSETE PROBLEEMIDEGA LASTELE
 Kestus: veebruar 1999 - oktoober 2001
 Eelarve: 113 128.19 USD

- Lisaks keelelaagritele on vastavate projektikonkursside kaudu toetatud ka tegevusi, mis pole otseselt seotud keeleõppega, kuid pakuvad eri rahvusest noortele võimalusi ühistegevuses teisest rahvusest ja erineva kultuuritaustaga inimesi paremini mõistma õppida ning rahvustevahelisi suhteid süvendada.

Estonian children shared their language learning experiences and recommendations about language camps.

- *A survey was conducted in July-October 2001 among the children who participated in language camps or family exchange programmes in summer 2001. Parents of Russian-speaking children were also surveyed about their children's attitudes towards and experiences of learning the Estonian language, especially at the language camps and family exchange projects funded by the Nordic/UK/UNDP Project. The questionnaire was delivered to 654 children and 70 parents, and the results of the survey will be publicised in December 2001.*

ACTIVITY 4.2. LANGUAGE CAMPS
ACTIVITY 4.3. YOUTH EXCHANGE LANGUAGE PROGRAMME
 Duration: June 1998 - August 2001
 Budget: 169,731.16 USD

- *Most of the language camps and exchange programmes were financed in co-operation with the Integration Foundation, EU PHARE Estonian Language Training Programme and the Ministry of Agriculture, with the help of a sub-activity's Project Co-ordinator, funded by the Project. The following table reflects only the financial support granted by the Nordic/UK/UNDP Project. Between 1998 and 2001, the Project supported language camps and exchange programmes in the following amounts:*

- *Additionally, the Project also supported the participation of 24 children of Estonian descent from the territory of the former USSR in language camps in Estonia in Summer 2000.*

ACTIVITY 5. YOUTH OUTREACH
ACTIVITY 5.1.
SOCIAL AND SPORTS ACTIVITIES
ACTIVITY 5.2.
YOUTH OUTREACH
 Duration: February 1999 - October 2001
 Budget: 113,128.19 USD

- *In addition to the language camps the Project has supported through public tenders different joint activities, which are not necessarily involved with the language studies, but allow the youth from different nations to learn more to understand the cultural differences and to deepen the relations between different nations.*

- In April-May 1999, three two-day project-planning seminars were organised for youth leaders on the following topics: How to turn ideas into projects; Introduction to various sources of funding in Estonia; Team-building and teamwork; Project evaluation. 80 youth leaders attended the seminars.
- In February 2000, the Project began cooperation with the Union of Estonian Student Councils. In July 2000, a contract was signed, by which the Union of Estonian Student Councils committed itself to involve students of Russian-medium schools in Estonia to participate actively in the work of the Union, through seminars etc.
- In June 2000, Viljandi Cultural College was contracted to provide training to 30 extracurricular activity leaders from Russian-medium schools during autumn 2000 (financial support - 102,000 EEK).
- The Project held four rounds of open competitions between July 1999 and May 2001. The expert committee altogether reviewed 246 youth outreach project proposals. 63 proposals received financial support from the Project.
- The Project also supported two youth work camps during summer 2001 - NGO "Omos" project "A step towards each other" (30,000 EEK) and NGO "Ida-Viru NET" project "Student camp in Ida-Virumaa" (90,000 EEK).
- 1999. aasta kevadel korraldati noortele kolm kahepäevast projektikirjutamise seminari, kus arutati järgmisi teemasid: kuidas jõuda ideest projektini, erinevad rahastamisallikad Eestis, meeskonnatöö, projekti hindamine. Seminaris osales 80 noort.
- 2000. aasta veebruaris alustati koostööd Eesti Õpilasmavalitsuste Liiduga. Juulis 2000 sõlmitud lepingu järgi kohustub Eesti Õpilasmavalitsuste Liit soodustama venekeelsete koolide kaasalöömist EÕLi tegevuses.
- 2000. aasta sügisel korraldas Viljandi Kultuurikolledž muukeelsete koolide huvijuhtide koolitusprogrammi raames koolituse, milles osales 30 huvijuhti. Projekt toetas koolitusprogrammi korraldamist 102 000 krooniga.
- Ajavahemikul juuli 1999 - mai 2001 korraldati neli avatud konkurssi. Hindamiskomisjonile esitatud noorsooga seotud 246 projektitaotlusest toetati 63 projekti.
- 2001. aasta suvel toetati kahte õpilasmaleva projekti: MTÜ "Omos" projekti "Samm üksteise suunas" 30 000 krooniga ja MTÜ "Ida-Viru NET" projekti "Õpilasmalev Ida-Virumaal 90 000 krooniga.

RESULTS:

The component "Youth Affairs" ...

- ... developed effective methods and procedures for organising and administering language camps and family exchanges and successfully funded several.
- ... worked closely with the Estonian Student Government Association and successfully brought together Estonian and Russian-speaking youth.

TULEMUSED:

Komponent "Noorsootöö" ...

- ... töötas välja tõhusa metoodika ja protseduurid laste keelelaagrite ning pereõppeprogrammide organiseerimiseks ja administreerimiseks ning ühtlasi rahastas neid edukalt;
- ... alustas koostööd Eesti Õpilasmavalitsuste Liiduga;
- ... viis edukalt kokku eesti- ja venekeelseid noori.

COMPONENT D. CULTURAL EXCHANGE AND IDENTITY

Total budget: 139,941.70 USD

KOMPONENT D. KULTUURIVAHETUS JA IDENTITEET

Kogueelarve: 139 941.70 USD

OBJECTIVES:

- To facilitate inter-cultural understanding and the development of a multicultural society in Estonia

EESMÄRK:

- soodustada kultuuridevahelist üksteisemõistmist ja mitmekultuurilise ühiskonna kujunemist Eestis.

ACTIVITY 6.1. MULTICULTURAL RESEARCH, SEMINARS AND CONFERENCES
Duration: November 1998 - September 2001
Budget: 27,302.91 USD

ALATEGEVUS 6.1. UURINGUD, SEMINARID JA KONFERENTSID MITMEKULTUURILISUSE TEEMAL
Kestus: november 1998 - september 2001
Eelarve: 27 302.91 USD

- The Project supported the second Ida-Virumaa Integration Conference called "The Integration of National Communities in Ida-Virumaa into Estonian Society" in November 1998 in Narva-Jõesuu. The conference was organised with the Ida-Virumaa County Government and the Roundtable of Cultural Minorities in
- Toetati rahaliselt teist Ida-Virumaa integratsiooni-konverentsi Narva-Jõesuus 1998. aasta novembris. Konverentsi korraldasid Ida-Virumaa Maavalitsus ja Ida-Virumaa Rahvusvähemuste Ümarlaud.
- Detsembris 1998 toimus eesti ja läti integratsioo-

niekspertide ühisseminar Pärnus, kus jagati kahe riigi integratsioonikogemusi ja vahetati ideid.

- 1999. aasta septembris korraldati Viitna kolmepäevane seminar "Multikultuuriline ühiskond - eitamiselt ja konfliktilt mõistmise ja koostööni", milles osales 51 noort (14 eestlast, 37 mitte-eestlast). Seminari eesmärk oli lähendada erinevaid rühmi. Seminari juhtis dr Buddrus Kölni Ülikoolist Saksamaalt.
- Koos Jaan Tõnissoni Instituudi ja Avatud Eesti Fondiga korraldati 8.-9. oktoobril 1999. aastal Tallinnas rahvusvaheline konverents "Kultuuriline pluralism Eestis: poliitika ja lahendused". Konverentsi peaeesmärk oli kokku tuua akadeemikud, poliitikud, venekeelse kogukonna esindajad ja teised huvilised, et arutada mitmekultuurilise ühiskonna võimalusi Eestis. Konverentsi peakõnelejad olid rahvusvaheliselt tunnustatud teadlased prof David Miller (Nuffield College, Oxford) ja prof Will Kymlicka (Queen's University, Kanada). Konverentsil oli 60 osalejat. Projekt toetas konverentsi korraldamist 100 000 krooniga. Konverentsi materjalid avaldati märtsis 2000 kogumikuna "Integratsioonimaastik - ükskõiksusest koosmeeleni", mille ingliskeelne versioon "Landscape of Integration" avaldati 2000. aasta juulis.
- 1999. aasta novembris peeti Kohtla-Järvel kahepäevane rahvusvaheline seminar "Multikultuurilised koolid Ida-Virumaal". Seminari korraldas MTÜ Ida-Virumaa Arendus ja kaasfinantseeris Taani Kultuuriinstituut. Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt toetas seminari 40 000 krooniga. Seminari 50 osalejat üritas Põhjamaade kogemustest lähtudes leida parimat lahendust vähemuste kultuuri ja keele kaitsmiseks ning efektiivseimat riigikeele õpetamise meetodit koolidele.
- Finantseeriti rahvusvähemuste andmebaasi koostamist ning teatmiku "Rahvusvähemuste kultuuriseltsid Eestis" väljaandmist koostöös rahvastikuminiister Katrin Saksa bürooga. Andmebaas kõigi kultuuriseltside andmete ja tegevuste kohta on kättesaadav aadressil www.meis.ee. Teatmik ilmus 2001. aasta septembris ning sisaldab lisaks eelnimetatule ka peamiste kultuuriseltside ühenduste tutvustuse. Teatmik on saadaval eesti, vene ja inglise keeles.
- Toetati seminari "Integratsiooni monitooring" korraldamist 2001. aasta sügisel Tallinnas. Seminari korraldas Tallinna Pedagoogikaülikooli Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut. Seminari tulemusena valmis 2001. aasta sügisel korraldatava integratsiooni monitooringu 24-leheküljeline küsimustik.
- *Ida-Virumaa.*
- *In December 1998, the Project organised a joint seminar for Estonian and Latvian integration experts in Pärnu, where participants were able to share experiences and exchange ideas on integration issues in two neighbouring countries.*
- *The Project organised a three-day seminar called "Multicultural Society - a Way From Conflicts to Understanding and Collaboration" in September 1999 in Viitna. 51 young people participated (14 Estonians and 37 non-Estonians). The seminar aimed to bring the different groups together and was moderated by Dr Buddrus from the University of Köln, Germany. Participants expressed their wish to organise further seminars of the same kind, resulting in training as future educators on multicultural issues.*
- *Together with the Jaan Tõnisson Institute and the Open Estonia Society, the Project organised an international conference "Cultural Plurality in Estonia: Policies and Solutions" in Tallinn on October 8-9, 1999. The main aim of the conference was to discuss the prospects and challenges of a multicultural society in Estonia among academics, politicians, representatives of Russian-speaking population and other people involved in multicultural issues. The keynote speakers of the conference were renowned scholars Prof David Miller (Nuffield College, Oxford) and Prof Will Kymlicka (Queen's University, Canada). 60 participants attended the conference. The financial contribution of the Project was 100,000 EEK. The conference materials were published in March 2000 in a volume entitled "Integratsioonimaastik - ükskõiksusest koosmeeleni"; the English version "Landscape of Integration" was published in July 2000.*
- *A two-day international seminar, "Multicultural Schools in Ida-Virumaa" was organised in November 1999 in Kohtla-Järve. The seminar was organised by the NGO Ida-Virumaa Development and co-financed by the Danish Institute in Estonia. The Project supported the seminar with 40,000 EEK. 50 participants tried to find the best solution for the protection of national cultures and languages and to devise the best way to teach the state language in schools, based on the experiences of the Nordic countries.*
- *The Project financed the compilation of a database and information booklet on the national cultural societies in Estonia, in co-operation with the Bureau of Minister Katrin Saks. The database contains basic information about all societies and their activities and is available online (www.meis.ee). The booklet, published in September 2001, contains the same information and also an introduction to the main associations and unions in Estonia and is available in Estonian, Russian and English.*
- *The Project supported the seminar "Integration Monitoring". The seminar was organised by the Institute of International and Social Studies (Tallinn Pedagogical University). The major output of the seminar is the 24-page questionnaire for monitoring integration in Estonia, which is to be conducted in autumn 2001.*

ACTIVITY 6.2. CULTURAL ACTIVITIES FOR ETHNIC GROUPS AND ORGANISATIONS

Duration: February 1999 - October 2001

Budget: 62,820.61 USD

- *There are allegedly 121 national minorities represented in Estonia and four registered unions of national cultural societies: the International Association of National Cultural Societies "Lüüra"; the Estonian Union of National Minorities; the Union of Slavonic Educational and Charitable Society in Estonia and the Roundtable of National Cultural Societies in Ida-Virumaa. The Project staff held several meetings with representatives of all four unions. The following needs and shortcomings were identified: the lack of knowledge and skills in the area of project writing and planning; the lack of financial support to ethnic minority Sunday schools; the need for training in NGO management and leadership issues and the lack of information about the activities of Estonian cultural societies. Based on these findings, the Project provided financial support for five cultural events during May-June 1999 organised by different national cultural societies. The main objective of the financial support was to enable the societies to express their cultural sentiments and to present and share their national culture, art and cuisine with other nationalities living in Estonia.*
- *Also based on the previous findings, in autumn 1999 the Project organised three one-day seminars entitled "How to apply for funding". Altogether 109 representatives from national cultural societies and NGOs participated. In addition, four three-day training sessions on NGO management were conducted in 2001 in Haapsalu and Tallinn. 27 representatives of various national cultural societies participated in Haapsalu and 19 in Tallinn.*
- *In Autumn 2000 the Project supported the production of a documentary "Tere, kallis kodu" (Hello, dear home). A 30-minute documentary by OÜ Filmistuudio AMOR is about people living in a country that is not their ethnic homeland. Several portrait stories attempt to answer the question "What is a homeland?"*
- *In 2000, the Project received 90 proposals at two public tenders. 27 projects were supported, and the total financial support provided was 545,000 EEK.*

ACTIVITY 6.3. ESTONIA'S POPULATION THROUGH THEATRE

Duration: September 1998 - June 2000

Budget: 49,818.18 USD

- *The Project gave substantial financial support to stage a production based on the audio-video interviews with non-Estonian residents called "Save Our Souls". Merle Karusoo wrote the manuscript for the play, which was performed by the VAT Theatre. The play consisted of three parts: "Who are they?" - life stories of convicted murderers detained in Estonian prisons; "Who am I?" - the origins of non-Estonian children; and "What is going to become of us?" - children in Estonian orphanages.*

ALATEGEVUS 6.2. TOETUS RAHVUSVÄHEMUSTE KULTUURISELTSIDELE JA ORGANISATSIOONIDELE

Kestus: veebruar 1999 - oktoober 2001

Eelarve: 62 820.61 USD

- Eestis on väidetavalt 121 rahvusvähemust. Paljud neist on koondunud oma rahvuskaaslaste ja -kultuuri koondavateks seltsideks, mis omakorda on ühinenud nelja suuremasse liitu: Eestimaa Rahvuste Ühendus, Ida-Virumaa Rahvusvähemuste Ümarlaud, Rahvusvaheline Rahvuskultuuride Ühenduste Liit LÜÜRA, Slaavi Haridus- ja Heategevusühingute Liit. Projekti esindajad kohtusid korduvalt kõigi nelja liidu esindajatega, et arutada nende põhiprobleeme. Kohtumistel selgusid järgmised põhimured: puudulikud projektkirjutamise ja plaanimise oskused, puudulik rahaline toetus rahvusvähemuste pühapäevakoolidele, vajadus tõhusama kolmanda sektori juhtimise ja haldamise järele, puudulik info Eesti kultuuriseltside tegevuse kohta. Neid vajadusi arvestades toetas projekt 1999. aasta mais ja juunis viit kultuuriseltside korraldatud kultuuriüritust, võimaldades rahvusseltsidel tutvustada oma kultuuri, kunsti ja kombeid ka teistele Eesti elanikele.
- 1999. aasta sügisel korraldati kolm ühepäevast seminari "Kuidas taotleda raha", milles osales 109 rahvuskultuuriseltside ja mittetulundusühingute esindajat. Lisaks peeti 2001. aastal neli kolmepäevast mittetulundusühingute juhtimise alast õppeseminari Haapsalus ja Tallinnas, kus osales 27 (Haapsalus) ja 19 (Tallinnas) rahvuskultuuriseltside esindajat.
- 2000. aasta sügisel toetati dokumentaalfilmi "Tere, kallis kodu" valmimist. OÜ Filmistuudio AMOR 30-minutiline dokumentaalfilm räägib inimestest, kes elavad väljaspool oma etnilist kodumaad. Filmi portreolõigud üritavad leida vastust küsimusele, mis on kodumaa.
- 2000. aastal toimunud kahe avaliku konkursi tulemusel saadi 90 projektitaotlust, millest rahuldati 27. Kogutoetus oli 545 000 krooni.

ALATEGEVUS 6.3. EESTI RAHVA KUJUTAMINE

TEATRILAVAL ELULUGUDE KAUDU

Kestus: september 1998 - juuni 2000

Eelarve: 49 818.18 USD

- Projekti vahenditest toetati olulises ulatuses mitteeestlastega tehtud audiovisuaalsete intervjuude põhjal kirjutatud etenduse "Päästke meie hinged" lavastamist. Merle Karusoo lavastatud etenduse tõi rahva ette VAT Teater. Etendus koosnes kolmest osast: "Kes nad on?" - Eesti kinnipidamiskohtades viibivate inimeste elulood; "Kes ma olen?" - Eestis elavate mitteeesti laste päritolu; "Mis meist saab?" - Eesti lastekodulaste lood.

- Etendust mängiti Tallinnas Liiva Keskuses 2000. aasta mais ja juunis 12 korda. Etendus oli kakskeelne, st venekeelsed osad tõlgiti sünkroonselt eesti keelde ja vastupidi. Ühtlasi oli võimalik kuulata ka etenduse ingliskeelset lindistust. Vaheajal võisid teatrilised tutvuda Toomas Volkmanni fotonäituse ja kinnipeetavate käsitöönäitusega ning vaadata Urmas Ojaste videolõike kuritööpaikadest. Etendust käis vaatamas 1812 inimest.

- *The play was performed twelve times at the Liiva Keskus in Tallinn between 31 May and 11 June 2000. The performance was bilingual, with the Russian parts being simultaneously translated to Estonian through the headphones, and vice versa. The whole performance was also translated into English. During the interval, the theatregoers had a chance to explore a photo exhibition by Toomas Volkmann and a handicraft exhibition by prison inmates and watch videos of crime sites recorded by Urmas Ojaste. A total of 1812 persons attended the play.*

TULEMUSED:

Komponent "Kultuurivahetus ja identiteet"...

- ... võimaldab rahvuskultuuriseltside liidrite koolitamise kaudu rahvuskultuuridel paremini organiseeruda ja säilida ning arendada oma kultuuri ja keelt Eestis;
- ... toetas oluliselt rahvuskultuuriseltse nende tegevust rahastades, aidates seega kaasa integratsiooniprotsessile; rahaabi on suurendanud sihtrühmade kindlustunnet Eestis ning süvendanud usaldust Eesti riigi ja ühiskonna vastu, julgustades rahvusrühmade soovi suhelda ja integreeruda;
- ... on teinud rahvusrühmad Eestis nähtavamaks ja aidanud kaasa Eesti ühiskonna mitmekultuurilisuse teadvustamisele.

RESULTS:

The component "Cultural Exchange and Identity" ...

- ... facilitates successful preservation and proliferation of minority organisations, languages and cultures in Estonia, through the capacity-training of leaders of cultural societies.
- ... gave substantial financial support to national ethnic groups for carrying out their activities, thereby promoting the integration process; the financial support has increased confidence and trust in the Estonian government and society, thereby raising the willingness of national ethnic groups to communicate and integrate.
- ... has made national ethnic groups more visible and therefore increased the overall awareness of the multicultural nature of Estonian society.

KOMPONENT E. REGIONAALNE ARENG IDA-VIRUMAAAL Kogueelarve: 122 403.58 USD

COMPONENT E. REGIONAL DEVELOPMENT **IN IDA-VIRUMAA** Total budget: 122,403.58 USD

23

EESMÄRGID:

- soodustada piirkonna mitmekülgset arengut;
- aidata Ida-Viru Maavalitsuse juhtivtöötajail plaanida integratsioonitegevust ja plaanitud elu viia;
- soodustada tööjõu liikuvust Ida-Virumaalt teistesse Eesti piirkondadesse ja vastupidi.

OBJECTIVES:

- To facilitate comprehensive development in the region
- To assist and instruct the leaders of the County Government in planning and implementing integration-related activities
- To foster labour force mobility from the County to other regions of Estonia and vice versa

ALATEGEVUS 7.1. IDA-VIRUMAA MAAVALITSUSE JA KOHALIKE OMAVALITSUSTE TEGEVUSVÕIME SUURENDAMINE Kestus: jaanuar 1999 - märts 2001 Eelarve: 13 899.06 USD

ACTIVITY 7.1. CAPACITY-BUILDING IN IDA-VIRUMAA Duration: January 1999 - March 2001 Budget: 13,899.06 USD

- 1999. aasta alguses selgitati koostöös Ida-Viru maakonna juhtidega välja puudused, kus Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti toetus oleks kõige vajalikum. Saadud ülevaate põhjal koostati 1999. aasta suvel alategevuse programm.
- Telliti ulatuslik ülevaade Ida-Viru maakonda puudutavatest uurimistöödest järgmistes valdkondades: sotsiaalsfäär, majandus, haridus, rahvastik, integratsioon, kultuur, avalik sektor. Nüüdseks sisaldab andmebaas infot 118 uurimuse kohta aastaist 1990-2000 ning on kättesaadav aadressil www.ida-virumaa.ee.

- Several meetings took place in January 1999 between the Project staff and representatives of the Ida-Virumaa County Government, local governments, industry and NGOs in Ida-Virumaa. The aim of the meetings was to discuss the integration situation in the county, and the ways in which the Nordic/UNDP Project could help. As a result, the Project's concept of and terms of reference for the activity "Capacity-building in Ida-Virumaa" was completed in June 1999.
- The Project hired an expert to compile a database of all available analyses focusing on Ida-Virumaa in the following subject areas: the social sector, the economy,

education, population, integration, culture, and the public sector. The database is available online (www.ida-virumaa.ee), and contains information about 118 analyses from 1990-2000. The paper copies of the analyses were given to the Jõhvi Town Library for public access.

- Based on a needs assessment, a training programme was initiated for public servants of the local governments of Ida-Virumaa. On October 26, 1999 the first seminar on integration issues was held in Jõhvi, Ida-Virumaa for the officials of the County Government. The seminar aimed to introduce the basic documentation of the integration process, political perspectives, the activities and ongoing projects in integration in Ida-Virumaa. The seminar was opened by Minister Katrin Saks and was attended by 27 participants. A similar seminar for local government representatives from Ida-Virumaa took place on January 27, 2000, focusing on "The role of local governments in implementing the state programme Integration in Estonian Society 2000-2007." 18 persons participated. The major output of the meeting was constructive feedback and comments on the State Integration Programme that were forwarded to Minister Katrin Saks.
- The Project funded three two-day training courses on customer service in the public sector, which were held in February and March 2000 (48 participants) and two two-day courses on Conflict Management, held in May and November 2000 (26 participants).

24

ACTIVITY 8.1. PILOT PROJECT: LABOUR FORCE MOBILITY

Duration: May 1999 - October 2001

Budget: 108,504.52 USD

- In 1999, the Project initiated a pilot project entitled "Labour Force Mobility", with the aim of improving the Estonian language skills of non-Estonians in Ida-Virumaa. The Project hired a working group to develop a project model, involving innovative language learning for adults. The draft model, completed in early 2000, prescribed intensive Estonian language courses, followed or supplemented by language training and practice in an Estonian-speaking working environment.
- The model was initially tested in co-operation with the NGO *Ida-Viru Development* in spring 2000. 19 schoolteachers, medical professionals and local government officials from Ida-Virumaa spent 2-3 weeks in Tartu.
- Following the initial success of the pilot project, a joint memorandum was signed between the *Integration Foundation* and the *Estonian Police Board*. 11 police officers from Narva and Ida-Viru Police Prefectures spent 70 days in various police prefectures in Western Estonia during summer 2000. The activity received much very positive media coverage. The total support provided by the *Nordic/UK/UNDP Project for the police exchange programme* was 199,265 EEK.

Paberkoopiad kogutud uurimustest anti üle Jõhvi Linnaraamatukogule.

- Ida-Virumaa vajaduste uuringu tulemusena koostati Ida-Virumaa kohalike omavalitsuste juhtidele koolitusprogramm. 26. oktoobril 1999. aastal peeti Jõhvis maavalitsuse personalile esimene integratsiooni-seminar, kus tutvustati integratsiooniprotsessi põhidokumente, poliitilisi perspektiive ja integratsiooni-tegevust Ida-Virumaal. Seminari avas minister Katrin Saks ja selles osales 27 inimest.
- 27. jaanuaril 2000. aastal toimus analoogne seminar kohalike omavalitsuste töötajatele. Seminar keskendus kohalike omavalitsuste rollile riikliku integratsiooniprogrammi rakendamisel. Seminaris osales 18 inimest, kelle sisukad kommentaarid ja parandused integratsiooniprogrammi kohta edastati minister Katrin Saksale.
- Lisaks rahastati kolme kahepäevast klienditeeninduse täienduskoolitust (48 osalejat, veebruaris ja märtsis 2000) ja kahte kahepäevast konfliktijuhtimise koolitust (26 osalejat, mais ja novembris 2000).

**ALATEGEVUS 8.1. PILOOTPROJEKT TÖÖTURU
PAINDLIKKUSE JA TÖÖJÕU LIIKUVUSE STIMULEERIMISEKS
EESMÄRGIGA PARANDADA IDA-VIRUMAA
TÖÖTAJATE KEELEOSKUST
Kestus: mai 1999 - oktoober 2001
Eelarve: 108 504.52 USD**

- 1999. aastal kutsus Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt kokku ekspertrühma, kes sai ülesande välja töötada mudel tööjõuvahetuse korraldamiseks eesti keele õppe ja ametialase enesetäiendamise eesmärgil. 2000. aasta alguses valminud mudel nägi ette pilootprojekti korraldamist, mis hõlmaks intensiivset eesti keele õpet ja sellele järgnevat keelepraktikat eestikeelses elu- ja töökeskkonnas.
- Alget mudelit testiti koostöös MTÜ Ida-Virumaa Arendusega 2000. aasta kevadel. Mudeli testimisega ühenduses viibis 19 pedagoogi, arsti ja kohaliku omavalitsuse ametnikku Ida-Virumaalt 2-3 nädalat Tartu ametialasel keelepraktikal.
- Kannustatuna pilootprojekti edukusest sõlmisid Integratsiooni Sihtasutus ja Politseiamet ühismemorandum, mille tulemusena kaasati 2000. aasta suvel vahetusprogrammi 11 politseinikku Narva ja Ida-Viru Politseiprefektuurist. Venekeelsed politseinikud töötasid 70 päeva Lääne ja Saare Politseiprefektuuris, läbides paralleelselt ka eesti keele kursuse. Politseinike tööjõuvahetus, mida projekt toetas 199 265 krooniga, sai meedias väga positiivse tähelepanu osaliseks.

- Pärast kaht edukat tööjõuvahetusmudeli testimist kuulutati 2000. aasta septembris ja 2001. aasta jaanuaris välja kaks avalikku konkurssi mudeli edasiseks rakendamiseks. 2000. aasta sügisel rahuldati kolm projektitaotlust (kogutoetus 510 900 krooni) ja 2001. aasta kevadel kuus projektitaotlust (kogutoetus 905 551 krooni).
- Tööjõuvahetusmudel on kättesaadav nii eesti kui ka vene keeles Integratsiooni Sihtasutuse kodulehel (www.meis.ee).
- Kokku osales 11 tööjõuvahetusmudeli projekti testimisel ja rakendamisel 147 inimest, sh 43 politseiniku, 18 meditsiinitöötajat, 17 pedagoogi, 16 päästetöötajat, 7 raamatukogutöötajat ning 46 maa- ja kohalike omavalitsuste ametnikku. Olenevalt konkreetsest projektist viibiti teistes Eesti piirkondades kokku 14-70 päeva.

- *Following two successful testing rounds of the labour force mobility model, public tenders were announced in September 2000 and January 2001 for the implementation of the model. Another three labour force mobility projects were funded in autumn 2000 (to a total of 510,900 EEK) and six in spring 2001 (to a total of 905,551 EEK).*
- *The labour force mobility model has now been published in Estonian and Russian and is available on the Integration Foundation's website (www.meis.ee).*
- *In total 147 persons participated in 11 labour force mobility projects during the testing and implementation stage. The 147 participants included 43 police officers, 18 medical professionals, 16 rescue workers, 17 teachers, 7 librarians, and 46 county or local government officials from Ida-Virumaa. The time spent in another part of Estonia varied from 14 to 70 days.*

TULEMUSED:

Komponent "Regionaalne areng Ida-Virumaa" ...
 ... korraldas konfliktijuhtimis- ja integratsioonilaseid õppeseminare Ida-Virumaa avalikele teenistujatele;
 ... töötas välja tööjõuvahetusmudeli, mis suurendab sama eriala töötajate koostööd keelebarjääridest sõltumata, võimaldades infovahetust ja erialase eesti keele omandamist.

RESULTS:

The component "Regional Development in Ida-Virumaa" ...
 ... trained public employees from the region in conflict management and the integration process.
 ... developed a labour force mobility model, enabling the strengthening of co-operation among individuals in the same profession, in the exchange of information, and learning job-related Estonian language skills.

25

KOMPONENT F. INTEGRATSIOONIGA SEOTUD ASUTUSTE TEGEVUSVÕIME SUURENDAMINE Kogueelarve: 110 320.74 USD

COMPONENT F. CAPACITY-BUILDING OF INTEGRATION-RELATED INSTITUTIONS Total budget: 110,320.74 USD

EESMÄRK:

- tagada riikliku integratsiooniprogrammi latus ja efektiivne rakendamine jätkuva eduka integratsioonipoliitika plaanimise, koordineerimise ning juhtimise kaudu riiklikul tasandil.

OBJECTIVES:

- *To guarantee the smooth and effective implementation of the State Integration Programme by ensuring the high quality of integration-related policy-making, planning, co-ordination and management at the national level*

ALATEGEVUS 9.1. MITTE-EESTLASTE INTEGRATSIOONI SIHTASUTUS Kestus: oktoober 1998 - oktoober 2001 Eelarve: 63 144.23 USD

ACTIVITY 9.1. NON-ESTONIANS INTEGRATION FOUNDATION Duration: October 1998 - October 2001 Budget: 63,144.23 USD

- Projekt on rahastanud Integratsiooni Sihtasutuse personali mitut koolitust:
- oktoobris 1998 toimunud koolitusel tutvustati ÜRO Arenguprogrammi finantseeritavate projektide üldprintsiipe, rahastamist, jälgimist ja institutsioonilist võrgustikku;
- veebruaris 1999 peeti Integratsiooni Sihtasutuse, Põhja-maade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti, Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programmi ja ÜRO Arenguprogrammi personalile kolmepäevane

- *The Project has funded various training sessions for Integration Foundation staff:*
- *In October 1998, a training session was held for the Board and staff of the Integration Foundation, introducing the general principles as well as monitoring and financial rules and the institutional framework of UNDP-supported projects.*
- *A joint training session was held in February 1999 for the staff of the Integration Foundation, the Nordic/UNDP Project, the EU PHARE Estonian Language Training*

Programme and the UNDP. The three-day seminar involved team-building sessions, the development of social-communicative skills, understanding planning and implementation strategies for integration-related programmes and projects.

- *The Project also funded the IT training of the Project and Integration Foundation staff from February 29 - March 3, 2000.*
- *Project support was granted for a seminar on September 28, 2001 on the State Integration Programme and its implementation in 2002.*
- *The Project has provided technical equipment for the Integration Foundation (2 workstations and 1 laptop during the early phase). The Project supported an assessment of needs of the Integration Foundation in spring 2000, resulting in financing for the purchase of another PC, a photocopying machine and a printer. The Project also provided the Integration Foundation with an overhead projector to improve the Foundation's technical capacity. The overhead has been used in daily work for presentations, seminars, training sessions, meetings etc.*
- *The Project has supported the development and updating of the Integration Foundation's website, and provided monthly financial support to the Foundation to have lease-line access to the Internet.*
- *The Project gave financial support in the amount of 390,000 EEK to develop client administration system software for the Integration Foundation.*

ühiseminar, kus arendati meeskonnatöö oskusi, tutvuti integratsiooniprogrammide kavandamise ja rakendamise strateegiatega ning parandati suhtlemisoskusi;

- 2000. aasta alguses toetati projektitöötajate ja Integratsiooni Sihtasutuse personali arvutiõpet;
- 28. septembril 2001. aastal toetati ühepäevast seminari, kus arutati riikliku integratsiooniprogrammi ja selle plaanitud rakendamist 2002. aastal.
- Projekti vahenditest on Integratsiooni Sihtasutus saanud toetust mitmesuguse tehnilise varustuse hankimiseks (kolm personaalarvutit, üks sülearvuti, koopiamasin, printer, grafoprojektor).
- Toetati Integratsiooni Sihtasutuse uue versiooni valmimist ning on rahastatud sama Interneti-lehekülje hoolduskulusid.
- Integratsiooni Sihtasutust toetati 390 000 krooniga, et osta kliendiinfosüsteem Sales Logix, mis võimaldab teha statistikat laekunud projektide, toetuste ja muu tegevuse kaupa ning paremini hallata andmeid.

26

ACTIVITY 9.2.

CITIZENSHIP AND MIGRATION BOARD ASSESSMENT

ACTIVITY 9.3.

CITIZENSHIP AND MIGRATION BOARD ACTIVITY

Duration: November 1998 - November 2001

Budget: 34,926.55 USD

- *The representatives of the Open Society Institute, Dr Ivi Proos and Dr Iris Pettai, conducted a needs assessment of the CMB in January-April 1999. Based on the assessment, the CMB training programme was designed.*
- *Training sessions entitled "The CMB Official in the Integration Process", which sought to develop communication skills, were organised. Four two-day training sessions were held in December 1999 and in January and March 2000 (48 participants).*
- *In February 2000, a bilingual information bulletin was published in Estonian and Russian (10 000 copies), providing an overview of various CMB departments and all regional offices. The Project supported the printing of bulletins in the amount of 34,574 EEK. In February 2001, another bilingual bulletin was published (10,000 copies), explaining to ex-Soviet military officers how to apply for the residence permit extension. Additionally, another nine information leaflets were published in August-September 2001, outlining the rules for applying for various required identification documents (Estonian Citizen's passport, Alien's passport, permanent resident permit etc.).*

ALATEGEVUS 9.2.

KODAKONDSUS- JA MIGRATSIOONIAMETI ANALÜÜS

ALATEGEVUS 9.3.

KODAKONDSUS- JA MIGRATSIOONIAMETI TEGEVUS

Kestus: november 1998 - november 2001

Eelarve: 34 926.55 USD

- Avatud Ühiskonna Instituudi teadurid dr Ivi Proos ja dr Iris Pettai analüüsisid 1999. aasta jaanuarist aprillini Kodakondsus- ja Migratsiooniameti (KMA) vajadusi. Analüüs oli aluseks KMA koolitusprogrammi koostamisel.
- Ajavahemikus detsember 1999 - märts 2000 rahastati nelja kahepäevast koolitusseminari "KMA ametnik integratsiooniprotsessis", milles osales 48 KMA ametnikku.
- 2000. aasta veebruaris üllitati kakskeelne infovoldik (10 000 eksemplari), mis annab ülevaate erinevatest KMA osakondadest ja piirkonnabüroodest. Infovoldiku trükkimist toetati 34 574 krooniga.

2001. aasta veebruaris ilmus järjekordne kakskeelne infovoldik (10 000 eksemplari), milles on ülevaade erusõjaväelase elamisloa pikenduse taotlemisest. Augustist kuni septembrini 2001 anti välja veel 9 infovoldikut erinevatel teemadel (Eesti kodaniku passi, välismaalase passi, alalise elamisloa jm kohta).

- 2000. aastal sai 84 KMA ametnikku integratsiooni-koolitust. Kevadel korraldas Avatud Ühiskonna Instituut kolm ühepäevast seminari, kus keskenduti KMA tegevuse regionaalsetele eripäradele (46 osalejat). Sügisel peeti kaks ühepäevast seminari Tallinnas ja Narvas, kus kõneldi KMA ametniku rollist integratsiooniprotsessis (38 osalejat).
- 2001. aastal toetati Kodakondsus- ja Migratsiooniametit kokku 390 000 krooniga.
- Lisaks infovoldikutele anti rahaabi ka mitmele koolitusele. Projekti finantseeritud koolitustes osales 2001. aastal üldse 134 KMA ametnikku. Koolitused hõlmasid eeskujulikku klienditeenindust, integratsiooniprotsessi, juhtimisoskuste parandamist ja vene keelt võõrkeelena.
- Projekti ja KMA vahelise kokkuleppe kohaselt on KMA alustanud uue projekti "Eestis illegaalselt viibivate isikute informeerimine ja legaliseerimine" juurutamist. Rahaline toetus projektile on 70 000 krooni. Projekti vältel informeeriti 3024 illegaali, kellest 81% on nüüdseks vajalikud dokumendid korda ajanud; ülejäänutega tegeldakse.
- Projekti vahenditest toetati ka Interneti-lehekülje www.kodanik.ee loomist. Interneti-lehekülje annab infot iga-aastase kodanikupäeva kohta 26. novembril.

ALATEGEVUS 9.4.

VABARIIGI PRESIDENTI RAHVUSVÄHEMUSTE ÜMARLAUD

Kestus: oktoober 1999 - november 2001

Eelarve: 12 249.96 USD

- Alates 1999. aastast on osutatud regulaarset abi Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlause tegevuse korraldamiseks, et võimaldada diskussiooni erinevate rahvusgruppide vahel ja nõustada vajaduse korral vabariigi presidenti.
- Ümarlaud osales aktiivselt riikliku integratsiooniprogrammi kavandi diskussioonis 1999. aastal, esitades programmi töörühmale mitmeid ettepanekuid. 2000. aastal arutas Ümarlaud oma kohtumistel riikliku integratsiooniprogrammi tegevuste kulgu.
- Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti esindajad tutvustasid mitmel ümarlauseistungil projekti tegevusi ja lähenevaid avalikke konkursse.

- 84 CMB officials received training in integration-related issues in 2000. The Open Society Institute conducted three one-day seminars on integration issues in spring 2000, focusing on the regional particularities of CMB activities (46 participants). Another two one-day seminars on the role of CMB officials in the integration process took place in autumn 2000 in Tallinn and Narva (38 participants).
- The Project's total financial support to the CMB in 2001 was 390,000 EEK.
- In addition to the bulletins, funding was provided for a number of training sessions in 2001. Altogether 134 CMB officials received training on exemplary customer service, the integration process, Russian as a foreign language, and the development of managerial skills.
- Following the decision made between the Project and the CMB, the CMB has begun with the implementation of a new project entitled "The informing and legalising of recipients of social benefits or pensions who are illegally residing in the Republic of Estonia". The project aims to inform and assist these people to legalise their status in Estonia. The Project's support is 70,000 EEK. 3024 persons were targeted during the project, of whom 81 per cent are now in the possession of necessary documents, and the remainder are being processed.
- The Project also supported the development of the website www.kodanik.ee. The website provides information about the annual Day of the Citizen on November 26th.

ACTIVITY 9.4.

PRESIDENT'S ROUNDTABLE ON NATIONAL MINORITIES

Duration: October 1999 - November 2001

Budget: 12,249.96 USD

- The Project has provided regular financial support to the Roundtable since 1999, in order to support consultations between Estonia's various national minorities and to perform an advisory support function for the President of the Republic.
- During its meetings in late 1999 the Roundtable participated actively in the discussion of the State Integration Programme and formulated and presented its amendments to the programme. The Roundtable also discussed the elaboration progress of the State Integration Programme "Integration in Estonian Society 2000-2007" at its meetings in 2000.
- At various Roundtable meetings, the Nordic/UK/UNDP Project staff introduced the Project activities and upcoming competitions, especially for national cultural societies' projects.

RESULTS:

The component "Capacity-building of Integration-related Institutions"...

... successfully strengthened the capacity of the above-mentioned institutions.

As a result,

... the Integration Foundation is an efficient organisation in performing large-scale integration projects

... the Integration Foundation will be able to function autonomously after the closure of the UNDP Office in Estonia.

... the President's Roundtable on National Minorities is active in planning the state integration programme's activities.

... the Citizenship and Migration Board is more efficient in communication with the costumers and more aware of its role in integration process.

TULEMUSED:

Komponent "Integratsiooniga seotud asutuste tegevusvõime tõstmine"...

... suurendas edukalt üldnimetatud institutsioonide tegevusvõimet; alategevuse tulemusena on

... Integratsiooni Sihtasutus efektiivne ulatuslike integratsiooniprojektide korraldaja, kes jätkusuutlikuna on võimeline tegutsema ja vastutama projektide rahastamise eest pärast ÜRO Arenguprogrammi Eesti esinduse sulgemist;

... Vabariigi Presidendi Rahvusvahemuste Ümarlaud aktiivne osaline riikliku integratsiooniprogrammi tegevuste kavandamises;

... Kodakondsus- ja Migratsiooniamet efektiivsem suhtlemisel klientidega ning teadlikum oma asutuse rollist integratsiooniprotsessis.

COMPONENT G.

MASS MEDIA AND RAISING OF PUBLIC AWARENESS

Total budget: 257,027.16 USD

KOMPONENT G.

MEEDIA JA AVALIKKUSE TEAVITAMINE

Kogueelarve: 257 027.16 USD

OBJECTIVES:

- To support and stimulate the integration process via different media channels (print media, broadcast media, outdoor advertising etc)
- To raise public awareness of integration-related issues

EESMÄRGID:

- soodustada integratsiooniprotsessi erinevate meediakanalite vahendusel;
- suurendada avalikkuse teadlikkust integratsiooni-temaatikast.

28

ACTIVITY 10.1. JOURNALISTS

Duration: August 1998 - September 2001

Budget: 16,387.24 USD

- Several integration-related training sessions and field trips to Ida-Virumaa were organised for journalists in early 1999, resulting in numerous radio and TV broadcasts on integration in Estonia.
- In 1999 - 2000 a training programme was organised for the Russian Department of ETV in co-operation with the Baltic Media Centre (Denmark).
- In April, May and June 2001, five training sessions were organised for Russian-language journalists working in Estonia. Three training sessions were conducted by well-known journalists Mr Zukermann and Mr Vladislavlev, one by Tallinn Pedagogical University and one by Narva College of the University of Tartu.

ACTIVITY 10.2. TELEVISION AND RADIO

ACTIVITY 10.3. PUBLIC AWARENESS CAMPAIGN

Duration: August 1998 - August 2001

Budget: 240,639.92 USD

- As part of the public awareness campaign, until Spring 2000 the Project published five newsletters in Estonian, Russian and English describing Project progress and activities. In 2001, the Project supported the publishing two issues of the newspaper "Ruupor"

ALATEGEVUS 10.1. KOOLITUS JA SEMINARID AJAKIRJANIKELE

Kestus: august 1998 - september 2001

Eelarve: 16 387.24 USD

- 1999. aasta alguses organiseeriti ajakirjanikele mitu seminari ja kolm väljasõitu Ida-Virumaale, et tutvustada sealseid olusid, inimesi, probleeme ja edusamme.
- 1999.-2000. aastal organiseeriti Eesti Televisiooni venekeelsete saadete toimetusele õppeprogramm koostöös Balti Meediakeskusega (Taani).
- 2001. aasta aprillist juunini peeti viis seminari Eesti venekeelsetele ajakirjanikele. Kolm seminari korraldasid tuntud ajakirjanikud A. Zukermann ja M. Vladislavlev, ühe Tallinna Pedagoogikaülikool ja ühe Tartu Ülikooli Narva Kolledž.

ALATEGEVUS 10.2. TELEVISIOON JA RAADIO

ALATEGEVUS 10.3. AVALIKKUSE TEAVITAMINE

Kestus: august 1998 - august 2001

Eelarve: 240 639.92 USD

- Avalikkuse teavitamise eesmärgil avaldati enne 2000. aasta kevadet viis infolehte, mis tutvustasid projekti tegevust eesti, vene ja inglise keeles. 2001. aastal toetati ajalehe Ruupor kahe esimese numbriga koostamist ja väljaandmist. Ruupor kajastab kolmanda sektori

tegevust Eestis, käsitleb integratsiooni ja mitmekultuurilisuse seisukohalt huvitavaid teemasid ning edastab infot Integratsiooni Sihtasutuse ja selle juures tegutsevate välisabiprogrammide tegevuse kohta. Ajalehte trükiti 10 000 eksemplari.

- Integratsiooni Sihtasutus ja Balti Meediauuringute Assotsiatsioon sõlmisid 26. mail 1999. aastal koostöölepingu, mille kohaselt projekti vahenditest toetati meediamonitooringut. Meediamonitooringu projekti tulemusena valmis mahukas andmebaas integratsiooniteemalistest artiklitest, mis ilmusid eesti- ja venekeelses meedias ajavahemikul mai 1999 - veebruar 2000.
- Koostöös Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppeprogrammiga finantseeris projekt 1999. aastal suhtekorraldusfirmaga Hill & Knowlton sõlmitud lepingut ulatusliku kommunikatsiooniprogrammi korraldamiseks. Projekti toetus kokku 3,39 miljonit krooni maksnud kommunikatsiooniprogrammile oli 2,04 miljonit krooni. Avalikkuse ette jõudis mitu suuremat reklaamikampaaniat:
 - 25. veebruaril 2000 algas ulatustlik kahekuune kampaania "Palju toredaid inimesi", mis hõlmas ajakirjandust, televisiooni, raadiot ja tänavareklaami ning äratas meedias olulist tähelepanu ja vastukaja;
 - 2000. aasta märtsist maini oli eetris 12-osaline telesaade "Eetris on Eesti";
 - Ida-Virumaal avaldati ajalehe Põhjarannik venekeelse lisana kuukiri Istoki;
 - 2001. aasta kevadel toimus kampaania "Naeratuses algab sõprus".
- 2000. aasta oktoobris-novembris korraldati koostöös Siseministeeriumi ning Kodakondsus- ja Migratsiooniametiga reklaamikampaania "Riigi võrra rikkam", et toetada kodanikupäevaüritusi 26. novembril.
- 6. oktoobril 2000. aastal läks Eesti Televisioonis eetrisse esimene telesaade "Sputnik". Projekti vahenditest toetati 13ne tunniajalise telesaade lindistamist, edasisi saateid on rahastatud mujalt.
- 2001. aastal korraldati konkurss eesti- ja venekeelsete ajalehtede toimetuste koostööprojektidele, millest rahuldati neli.

TULEMUSED:

Komponent "Meedia ja avalikkuse teavitamine"...
... aitas kaasa riikliku integratsioonistrateegia eesmärkide täitmisele, nt suunata Eesti venekeelseid elanikke Eesti meedia poole;
... aitas suurendada eri rahvusest ajakirjanike koostööd kogu Eestis;
... toetas avalikkuse teavitamise kampaaniaid, mis tõid integratsiooniteematika avalikkuse tähelepanu keskmesse.

reflecting the activities of several integration-based organisations and projects. The 10,000 copies were distributed to schools, libraries, NGOs etc.

- *A co-operation agreement was signed between the Integration Foundation and the Baltic Press Research Association on May 26, 1999. The Nordic/UK/UNDP Project provided financial support to the "Media Monitoring" project, creating an extensive article database on integration issues, gathered from both the Estonian and Russian media from May 1999 - February 2000.*
- *A contract was signed with the PR company Hill & Knowlton to implement an extensive public communication programme Integrating Estonia. The programme was supported by the EU PHARE Estonian Language Training Programme, the Nordic/UK/UNDP Project and the Estonian Government. The total cost of the public communication programme was 3.39 million EEK, of which the Nordic/UK/UNDP Project covered 2.04 million EEK. The programme included, among others things:*
 - *An extensive two-month social campaign "Many Nice People", which was launched in February 25, 2000 in the print media, TV, radio and outdoor media. The media campaign generated extensive public interest.*
 - *12 parts of the TV series "Estonia on the Air" (Eetris on Eesti) were broadcast between March and May 2000.*
 - *Publishing of a monthly newspaper, Istoki, in Ida-Virumaa.*
 - *The social campaign "Smiles Bring Sympathy" in spring 2001.*
- *The outdoor media campaign "Richer by a State" (Riigi võrra rikkam) was conducted in October and November 2000 to support the activities of Citizen's Day on November 26th.*
- *Starting from October 6, 2000, a weekly TV talk show "Sputnik" began on Estonian Television (ETV). A total of 13 one-hour broadcasts were supported, after which the show has continued on its own.*
- *In 2001, the Project held a competition for co-operation projects between Estonian and non-Estonian newspaper editorials. Five project proposals received support.*

RESULTS:

The component "Mass Media and Raising of Public Awareness" ...
... sought to fulfil the State Programme's goal of redirecting the attention of Russian-speakers away from the media of the Russian Federation and toward the Estonian media.
... assisted in bridging co-operation across ethnic lines within the media profession throughout Estonia.
... funded public awareness campaigns that successfully introduced integration into public discussion.

**COMPONENT H. PROJECT MANAGEMENT,
MONITORING, EVALUATION, REPORTING**
Total budget: 102,592.22 USD

**KOMPONENT H. PROJEKTI JUHTIMINE, MONITOORING,
HINDAMINE JA ARUANDLUS**
Kogueelarve: 102 592.22 USD

OBJECTIVES:

- *To ensure project success and fulfilment of the goal of supporting the implementation of the State Integration Programme*

EESMÄRK:

- **tagada projekti edukus riikliku integratsiooni-programmi toetamisel ja rakendamisel.**

- *The hiring of Project staff took place mostly in 1998 and 1999. Project activities were planned and detailed. Project staff attended a capacity-building field trip to Latvia in March 1999 in order to learn from the multi-donor Latvian Language Training Programme.*
- *On October 1, 1999 the representatives of the UNDP Office in Estonia conducted an internal audit and project management exercise.*
- *On November 19, 1999 a one-day strategic retreat "Guiding and Managing the Integration Process: Where do we go from here?" took place. The seminar was held in Kehtna, and was moderated by Minister Katrin Saks. 40 participants, representing the Board of the Integration Foundation, the Steering Committee of the EU PHARE Estonian Language Training Programme, the Steering Committee of the Nordic/UNDP Project and other donors, discussed the draft State Integration Programme, various integration projects and further co-operation between the donors and the Integration Foundation.*
- *In February and March 2000, a successful Project audit was conducted by KPMG Estonia for the years 1998 and 1999.*
- *On April 12, 2000 a Joint Memorandum was signed announcing the participation of the United Kingdom in the Nordic/UK/UNDP project "Support to the State Integration Programme for the Integration of Non-Estonians into Estonian Society". The enlargement of the Project permitted the expansion of three key project areas:*
 - *Vocational training in the tourism industry for the students of Russian-medium vocational schools in Ida-Virumaa.*
 - *Labour force mobility projects, especially in Ida-Virumaa.*
 - *Estonian language camps and family exchange programmes for disadvantaged children from Ida-Virumaa and the Tallinn area.*
- *From April 17 - May 5, 2000 an evaluation team conducted an independent mid-term evaluation of the Project. The team gathered data through individual and focus group interviews, field trips and document analysis. The evaluation report "Mid-term Evaluation of Social Integration Projects in Estonia" was distributed by the UNDP to a large number of national and international partners.*
- *During the Project lifetime, the Steering Committee held regular meetings, usually once every three months, to monitor the progress of the Project and provide overall strategic guidance and make recommendations. A total of 16 Steering Committee meetings took place.*

- Projekti meeskond moodustati peamiselt 1998.-1999. aastal. Sel perioodil kavandati detailselt ka projekti tegevused. Projekti meeskond käis 1999. aasta märtsis õppereisil Lätis tutvumas sealse analoogse keeleõppeprogrammiga.
- 1. oktoobril 1999. aastal korraldas ÜRO Arenguprogrammi Eesti esindus siseaudiitorkontrolli ja projekti juhtimise õppepäeva.
- 19. novembril 1999. aastal peeti Kehtnas ühepäevane strateegiline seminar "Integratsiooniprotsessi suunamine ja juhtimine: kuhu edasi?", mida juhtis minister Katrin Saks. Seminari 40 osalejat Integratsiooni Sihtasutuse nõukogust, Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programmi ning Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti juhtkomiteest ning mujalt arutasid integratsiooniprogrammi töövarianti, erinevaid integratsiooniprojekte ning rahastajate ja Integratsiooni Sihtasutuse edaspidist koostööd.
- 2000. aasta veebruaris ja märtsis tegi KPMG Estonia projekti eduka audiitorkontrolli, hinnates projekti tegevust aastail 1998 ja 1999.
- 12. aprillil 2000. aastal allkirjastas Suurbritannia teiste projekti osalistega koostöömemorandumi. Suurbritannia liitumine projektiga "Toetus riiklikule programmile mitte-eestlaste integreerumiseks Eesti ühiskonda" võimaldas projekti tegevust laiendada järgmistes tegevusvaldkondades:
 - Ida-Virumaa muukeelsete kutseõppeasutuste turismieriala õpilaste erialane eesti keele õpe ja praktika;
 - töajuvahetusmudeli rakendamine, eriti Ida-Virumaal;
 - eesti keele õppelaagrid ning pereõppeprojektid Ida-Virumaa ja Tallinna riskirühmade lastele.
- 2000. aasta kevadel andis kolmeliikmeline hindamiskomisjon projektile sõltumatu vahehinnangu. 17. aprillist kuni 5. maini kogus komisjon materjale individuaalsete ja fookusrühma intervjuude kaudu, analüüsis projekti dokumente ning tegi väljasõite projekti sihtrühmade juurde. Hindamisaruande "Vahehinnang ühiskondlikele integratsiooniprojektidele Eestis" saatis ÜRO Arenguprogramm nii Eesti kui ka välisriikide koostööpartneritele.
- Projekti tegevuse vältel tuli juhtkomitee kokku keskmiselt kord kvartalis, et hinnata projekti edusamme, nõustada strateegiliselt ja anda soovitusi. Kokku pidas juhtkomitee 16 istungit.

- Projekti meeskond koostas 10 vahearuanne projekti tegevuskäigu kohta.
- 2001. aasta septembris-oktoobris anti projektile lõplik hinnang ning tehti selle audiitorkontroll. Mõlemad aruanded on kättesaadavad Integratsiooni Sihtasutuse koduleheküljel.

- *Project staff compiled and published ten interim reports outlining the progress of the Project.*
- *The Final Evaluation and audit of the Nordic/UK/UNDP Project was conducted in September-October 2001. The reports are available at the Integration Foundation's website.*

TULEMUSED:

Komponent "Projekti juhtimine, monitooring, hinnang ja aruandlus"...

... tagas asjatundliku ja efektiivse projekti juhtimise, mis on eeskujuks teistele samalaadsetele projektidele nii Eestis kui ka mujal Euroopas.

RESULTS:

The component "Project Management, Monitoring, Evaluation and Reporting" ...

... ensured a professional and effective project management that could be used as a model for other similar projects in Estonia or elsewhere in Europe.

Etendus "Päästke meie hinged" Liiva Keskuses
Foto: Egert Kamenik, PM

*The play "Save Our Souls" at the Liiva Keskus
Photo: Egert Kamenik, PM*

6. ÜLEVAADE KOMPONENTIDE EESMÄRKIDEST JA TEGEVUSTEST

A. FORMAALHARIDUSSÜSTEEM

Eesmärgid

- Aidata parandada hariduse kvaliteeti venekeelsetes koolides põhi- ja keskhariduse riikliku õppekava rakendamise kaudu
- Tagada koolilõpetajate konkurentsivõime töajaturul ning haridustee jätkamise võimalused kutse- ja kõrghariduses
- Toetada vene õppekeele koolide pedagoogide ja koolijuhtide integreerumist Eesti ühiskonda

Tegevused

- Muukeelsete koolide pedagoogide eesti keele ja Eesti ühiskonna alane koolitus
- Keeleõppe metoodika alane koolitus eesti keele kui teise keele õpetajatele
- Uue õppekava koolitus venekeelsete koolide õpetajatele
- Kodanikuõpetuse õpikute ja õppematerjalide koostamine ning kirjastamine
- Haridusuuringud
- Stipendiumiprogramm uute eesti keele õpetajate värbamiseks

B. TÄISKASVANUKOOLITUS

Eesmärgid

- Tagada koolilõpetajate konkurentsivõime töajaturul ning haridustee jätkamise võimalused eestikeelses kutse- ja kõrghariduses
- Süvendada eluaegse õppimise põhimõtet
- Vähendada kodakondsuseta isikute arvu Eestis eesti keele ja Eesti ühiskonna õppe kaudu

Tegevused

- Süvendatud eesti keele õpe muukeelsetele üliõpilastele
- Pilootprojekt: vahetusmudel muukeelsete kutsekoolide õpilastele eesti keele õppimiseks ja praktiseerimiseks eestikeelses kutsekoolis
- Erialasõnastike koostamine ja kirjastamine
- Pilootprojekt: muukeelsetele täiskasvanutele eesti keele ja kultuuri õpetamine
- Anda hinnang kodakondsuse taotlemise kehtivale eksamile ja töötada välja uus eksamimudel

C. NOORSOOTÕO

Eesmärgid

- Integreerida noori vaba aja tegevuse ja uudsete keeleõppeviiside kaudu
- Arendada muukeelsete noorte eesti keele oskust ning avardada nende teadmisi eesti kultuurist ja tavadest
- Avardada eesti noorte teadmisi teistest kultuuridest ja keeltest ning soodustada eri rahvusest noorte üksteisemõistmist

Tegevused

- Keelelaagrite ja pereõppevahetuse väljatöötamine ning korraldamine (sh projektijuhtide, keeleõpetajate ja laste koolitus)
- Ühiskondlike ja spordiürituste korraldamine
- Riskirühma laste tegevused

D. KULTUURIVAHETUS JA IDENTITEET

Eesmärgid

- Soodustada kultuuridevahelist üksteisemõistmist ja mitmekultuurilise ühiskonna kujunemist Eestis

Tegevused

- Uuringud, seminarid ja konverentsid mitmekultuurilise teemadel
- Kultuuriüritused rahvusrühmadele ja nende organisatsioonidele
- Kakskeelne teatrietendus Eesti rahva elulugude põhjal

E. REGIONAALNE ARENG IDA-VIRUMAAL

Eesmärgid

- Soodustada piirkonna mitmekülgselt arengut
- Aidata Ida-Viru Maavalitsuse juhtivtöötajail integratsioonitegevust plaanida ja plaanitult ellu viia
- Soodustada tööjõu mobiilsust Ida-Virumaalt teistesse Eesti piirkondadesse ja vastupidi

Tegevused

- Ida-Virumaa Maavalitsuse ja kohalike omavalitsuse tegevusvõime suurendamine
- Pilootprojekt: tööturu paindlikkuse ja tööjõu liikuvuse stimuleerimine eesmärgiga parandada Ida-Virumaa töötajate keeleoskust

F. INTEGRATSIOONIGA SEOTUD ASUTUSTE TEGEVUSVÕIME TÕSTMINE

Eesmärgid

- Tagada riikliku integratsiooniprogrammi ladus ja efektiivne rakendamine jätkuva eduka integratsioonipoliitika plaanimise, koordineerimise ja juhtimise kaudu riiklikul tasandil

Tegevused

- Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse tegevusvõime suurendamine
- Kodakondsus- ja Migratsiooniameti vajaduste analüüs ning tegevusvõime suurendamine
- Dialoogi soodustamine eri rahvuste vahel Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlauru toetamise kaudu

G. MEEDIA JA AVALIKKUSE TEAVITAMINE

Eesmärgid

- Soodustada integratsiooniprotsessi erinevate meedia-kanalite vahendusel
- Suurendada avalikkuse teadlikkust integratsioonitemaatikast

Tegevused

- Koolitus ja seminarid ajakirjanikele
- Dialoogi arendamine vene- ja eestikeelse ajakirjanduse vahel
- Toetus harivatele infosaadetele televisioonis
- Avalikkuse teavitamine: avalikud üritused, infomaterjalide avaldamine ja avaliku arvamuse monitooring

H. PROJEKTI JUHTIMINE, MONITOORING, HINDAMINE JA ARUANDLUS

Eesmärgid

- Tagada projekti edukus riikliku integratsiooniprogrammi toetamisel ja rakendamisel

Tegevused

- Juhtkomitee regulaarsed istungid
- Projekti rakendamine
- Regulaarsed hinnangud projekti käigule (vahearuanDED, sõltumatud hinnangud, audiitorkontrollid jne)

6. OVERVIEW OF COMPONENT OBJECTIVES AND ACTIVITIES

A. FORMAL EDUCATION SYSTEM

Objectives:

- To raise the quality of education in Russian-medium schools by applying the national curriculum at the primary and secondary level of education;
- To ensure that school leavers can compete in the labour market and/or continue their studies at vocational schools or universities;
- To support the integration into Estonian society of teachers employed at non-Estonian schools

Activities:

- Educating the teachers of Russian-medium schools in the Estonian language and society
- Educating teachers of Estonian as a Second Language (EstSL) in the newest teaching methodology
- Introducing the new curriculum to teachers employed at Russian-medium schools
- Publishing civics training study materials
- Publishing new curriculum study materials
- School curriculum development
- Conducting educational research
- Implementing a scholarship programme for new Estonian language teachers

B. ADULT EDUCATION

Objectives:

- To ensure the competitiveness of graduates in the labour market and increase their possibilities to continue their studies at vocational schools
- To disseminate the principle of life-long learning
- To decrease the number of non-citizens by teaching the Estonian language and society to non-native speakers resident in Estonia

Activities:

- Intensive Estonian language training for non-Estonian university students
- Pilot project: exchange programme model for Russian language vocational school students to obtain intensive Estonian language training and practice in an Estonian environment
- Publishing subject dictionaries
- Pilot project to teach courses on Estonian society and civics to non-Estonian adults (tutor programme)
- To evaluate the civics part of the current citizenship examination and suggest an improved examination model

C. YOUTH AFFAIRS

Objectives:

- To integrate youth through extra-curricular activities and innovative language training
- To develop the Estonian language skills of youth of linguistically non-Estonian background and increase their knowledge of Estonian culture and customs
- To develop their knowledge of other cultures and languages and foster mutual understanding between various nationalities

Activities:

- Language camps and family exchange programme development (training project managers, teachers and children)
- Implementation of application process for selection of language camps and family exchange programmes
- Social and sport activities
- Youth outreach projects

D. CULTURAL EXCHANGE AND IDENTITY

Objectives:

- To facilitate inter-cultural understanding and the development of a multi-cultural society in Estonia

Activities:

- Conducting research into and organising seminars and conferences on multiculturalism
- Organising and supporting cultural activities and workshops for ethnic groups and organisations
- Theatre production in Russian and Estonian which transmits the oral histories of Estonia's population

E. REGIONAL DEVELOPMENT IN IDA-VIRUMAA

Objectives:

- To facilitate comprehensive development in the region. To assist and instruct the leaders of the County Government in planning and implementing integration-related activities
- To foster labour force mobility from the County to other regions of Estonia and vice versa

Activities:

- Capacity-building in Ida-Virumaa regional and local government agencies
- Pilot project to stimulate labour market mobility through innovative language learning programme

F. CAPACITY-BUILDING OF INTEGRATION-RELATED INSTITUTIONS

Objectives:

- To guarantee the smooth and effective implementation of the State Integration Programme by ensuring the high quality of integration-related policy-making, planning, co-ordination and management at the national level

Activities:

- Capacity-building of the Non-Estonians Integration Foundation
- Needs assessment and capacity-building of the Citizenship and Migration Board
- Promoting national dialogue through support to the President's Roundtable on National Minorities

G. MASS MEDIA AND RAISING OF PUBLIC AWARENESS

Objectives:

- To support and stimulate the integration process via different media channels (print media, broadcast media, outdoor advertising etc)
- To raise public awareness of integration-related issues

Activities:

- Organising seminars and training for journalists
- Initiating dialogue between the Estonian and Russian-language press in Estonia
- Supporting education and informational programmes on TV
- Raising public awareness through public events, production of information materials and public opinion monitoring

H. MANAGEMENT, MONITORING, EVALUATION, REPORTING

Objectives:

- To ensure project success and fulfilment of the goal of supporting the implementation of the State Integration Programme

Activities:

- Regular Steering Committee meetings
- Project implementation
- Regular project progress reviews (interim reports, mid-term evaluation, audit etc).

7. SUMMARY & CONCLUSION

The Nordic/UK/UNDP Project "Support to the Estonian State Integration Programme" was very successful. According to the Final Evaluation of the Project, "it successfully accomplished its goals of contributing to the stability of Estonian society and to the development of the State Programme". The Project was thoroughly planned and well administered. Project activities were mostly based on prior needs assessments or on the recommendations of potential beneficiaries themselves. All originally planned activities were carried out, although some with slight adjustments caused by legal-political and socio-economic changes in Estonia. Project staff provided necessary administrative assistance to their clients when needed throughout the Project lifetime.

The Final Evaluation of the Project concludes that the Project's activities are highly sustainable because of the knowledge generated and institutions formed from 1998-2001. According to the evaluation team, "Estonia now has in place a range of effective organisations, institutions, and motivated participants that can continue the integration process if supported". Moreover, the evaluation team suggests that the generated knowledge can be effectively used in case of similar projects not only in Estonia, but even elsewhere in Europe where similar social challenges are faced.

The main aim of the Project was to promote the integration of non-Estonians into an open, democratic, cohesive and multicultural Estonian society through the development and implementation of the state integration programme. The State Integration Programme aimed to increase integration in the linguistic-communicational, legal-political and socio-economic spheres through following sub-programmes: "Education", "Ethnic minority education and culture", "Estonian tuition for adults" and "Social competence". The Nordic/UK/UNDP Project "Support to the Estonian State Integration Programme" consisted of 26 activities under eight major Project components, all contributing to increased integration in the areas outlined in the State Integration Programme and

* Report of the Final Evaluation of the Nordic/UK/UNDP Project "Support to the Estonian State Integration Programme", 5 October 2001, by Dr Gregory Feldman, Maarja Kuldja:rv, Oleg Vares.

7. KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" oli üldkokkuvõttes väga edukas. Projekti lõpphinnagu* kohaselt saavutati eesmärk - aidata kaasa Eesti ühiskonna stabiilsuse säilitamisele ja riikliku integratsiooniprogrammi arendamisele. Projekti tegevused olid kaalutletud ja läbimõeldud ning põhinesid vajaduste analüüsil. Arvesse võeti sihtrühmade / potentsiaalsete kasusaajate arvamused ja soovitused. Kõik kavandatud tegevused viidi ellu, kuigi mõni alategevus rakendus veidi muudetud kujul Eestis toimunud sotsiaal-majandusliku ja õiguslik-poliitilise arengu tõttu.

Projekti lõpphinnangus märgiti, et projekti tegevused on igati jätkusuutlikud tänu aastail 1998-2001 omandatud teadmiste ja loodud institutsioonidele. Hinnangu andnud töörühma arvates on Eestis nüüdseks terve hulk efektiivseid organisatsioone, institutsioone ja motiveeritud osalisi, kes vajaduse korral integratsiooniprotsessi jätkamise eest hoolt kannavad. Lisaks leidis hindamiskomisjon, et omandatud kogemusi ja teadmisi saaks kasutada tõhusalt samalaadsete projektide rakendamiseks nii Eestis kui ka mujal Euroopas, kus ühiskond analoogsed probleemidega vastakuti seisab.

Projekti põhieesmärk oli soodustada mitte-eestlaste integreerumist avatud, demokraatlikusse, ühtsesse ja mitmekultuurilisse Eesti ühiskonda riikliku integratsiooniprogrammi arendamise ning rakendamise kaudu. Riikliku integratsiooniprogrammiga püütakse saavutada ühiskonnas keelelis-kommunikatiivset, õiguslik-poliitilist ja sotsiaal-majanduslikku integratsiooni, keskendudes integratsioonitegevusele järgmistes valdkondades: haridus, etniliste vähemuste haridus ja kultuur, täiskasvanute eesti keele õpe ja ühiskonnapädevus. Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" koosnes 26 alategevusest kaheksa komponendi raames, mis kõik aitasid kaasa üldnimetatud riikliku integratsiooniprogrammi eesmärkide saavutamisele. Projekt on olnud aktiivne Eesti riigi partner riikliku integratsioonipoliitika

* Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" lõpphinnangu aruanne, 5. oktoober 2001, autorid dr Gregory Feldman, Maarja Kuldjärv, Oleg Vares.

väljatöötamisel ja rakendamisel.

Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti "Toetus riiklikule programmile mitte-eevlaste integreerumiseks Eesti ühiskonda" arendatud ja rahastatud tegevused on jätkusuutlikud ning jätkuvad eeldatavasti ka pärast projekti lõppu kas siis omafinantseeringute, Eesti riigi või välisabi toel.

Riikliku integratsiooniprogrammi tõhusaks rakendamiseks töötas Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt välja usaldusväärse ning efektiivse sisekontrolli ja asjaajamise süsteemi. Loodud süsteemi tõhusust on kinnitanud ka KPMG tehtud finantside audiitorkontroll ja aruanne "Eesti ühiskondlike integratsiooni projektide vahearuanne", mis koostati 2000. aasta alguses. Regulaarsete sisehinnangutega on tagatud, et kõiki projekti tegevused on kooskõlas projekti eesmärkide, riikliku integratsiooniprogrammi eesmärkide ja Eesti ühiskonna arenguga.

8. SOOVITUSED

Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti meeskond õppis oma tegevuse jooksul nii mõndagi kasulikku, mida peaks edasiste integratsioonitegevuste juures arvesse võtma.

- Integratsiooniprojektide sihtrühmaga, st otsese kasusaajaga, tuleks konsulteerida ja nende arvamust arvestada juba projektide kavandamise algstaadiumist alates. Sihtrühmaga tuleks nõu pidada ka kogu projekti tegevuse jooksul, et tagada projektide sobivus ja sihtrühma positiivne häälestatus tegevusele, mis viib parimale tulemusele nii rahastajat kui ka sihtrühma arvestades.
- Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt üritas läheneda integratsiooniprojektidele laiemalt, nt toetades keeleõpet teiste tegevuste kaudu (kutsekooliõpilaste vahetusmudel, töjõuvahetusmudel, laste keelelaagrid ja pereõppeprojektid jne). Et tagada keeleõppeprojektide jätkuvat tõhusust, tuleks keeleõpe alati siduda ulatuslikuma integratsioonitegevusega.
- Teostatud projektide jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleks projekti vältel väljatöötatud mudelid (töjõuvahetusmudel, kutsekooliõpilaste vahetusmudel jne) teha kättesaadavaks võimalikult suurele kasutajate ringile ja teavitada võimalikke huvitatud sihtrühmi nende olemasolust pidevalt.
- Inim- ja rahaliste ressursside koondamine Integratsiooni Sihtasutuse, ÜRO Arenguprogrammi või muude ulatuslike koostööprojektide kaudu (nagu oli seda Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi

other relevant documents. The Project has been working as an active partner with the Estonian Government in developing and implementing the state integration policy.

The activities developed and funded by the Project are sustainable and are expected to continue even after the end of the Nordic/UK/UNDP Project. Continuing project activities will be funded independently or with the assistance of the Estonian state or foreign donors.

In order to efficiently administer the implementation of the state integration programme, the Project established a reliable system of internal audit and record-keeping, as proved both by the KPMG audit and the report "Mid-term Evaluation of Social Integration Projects in Estonia (both in early 2000). The Project ensured that its activities are in accordance with the Project objectives, the aims of the State Integration Programme and developments in Estonian society, by regularly reviewing its activities' progress through independent expert opinions and by reporting to the Steering Committee.

8. RECOMMENDATIONS

Some of the most important lessons learnt during the Project lifetime, which should be outlined as recommendations for future integration activities, are:

- *The voice of beneficiaries of the integration projects should be heard and taken into consideration from the early planning stage of activities. The beneficiaries should also be continuously consulted during the activity, in order to ensure the positive and immediate adoption and acceptance of project aims among the beneficiaries and to provide the best possible outcome of the activity.*
- *The Nordic/UK/UNDP Project attempted to widen the traditional scope of integration activities by supporting language learning through other activities (exchange programmes for vocational school students, a labour force mobility programme, language camps and family exchange programmes for children etc). To ensure the sustained success of language learning, the language learning process should be combined with non-linguistic integration activities.*
- *In order to ensure the sustainability of its activities, pilot project models (e.g. labour force mobility, exchange programme for vocational schools) should be broadly promoted and distributed among possible users.*
- *Pooling resources together, either through Integration Foundation, UNDP or large co-operation projects like the Nordic/UK/UNDP Project itself, helps to engage in more large-scale and influential integration activities than similar attempts by single donors, potentially*

resulting in much broader and more constructive impact from and support to the State Integration Policy.

*The State Integration Programme recognises the need to promote common citizenship among Estonian residents in order to avoid segregation along linguistic lines. Decreasing the number of residents without Estonian citizenship is one of the main objectives of the integration policy and the Nordic/UK/UNDP Project. Nevertheless, citizenship acquisition should not be seen as a bureaucratic exercise only, but also a positive acquisition of rights and responsibilities for constructive and effective functioning in a modern democratic society. **The Nordic/UK/UNDP Project "Support to the Estonian State Integration Programme" has successfully increased the socio-linguistic skills of non-Estonian residents and raised the awareness of rights and responsibilities necessary for increased civic participation in Estonia through its various project activities.***

The Project staff gratefully acknowledges the financial and administrative support of all of its partners and would like to thank all beneficiaries and the media for their goodwill and co-operation.

mi projekt) aitab oluliselt kaasa riikliku integratsiooniprogrammi eesmärkide saavutamisele. Seesugused koostööprojektid aitavad integratsiooni valdkonnas ellu viia palju mahukamaid, ulatuslikumaid ja tõhusamaid integratsiooniprojekte, kui seda suudavad üksikute rahastajate üksikud projektid.

Riiklik integratsiooniprogramm tunnustab vajadust ühtse kodanikuühiskonna järele Eestis, et vältida elanike segregeerumist keele alusel. Eesti kodakondsuse inimeste arvu vähendamine on üks riikliku integratsioonipoliitika ning Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekti põhieesmärke. Ent kodakondsuse saamist ei tohiks vaadelda vaid kui bürokraatlikku sammu. Et arenenud demokraatlikus ühiskonnas aktiivselt ja konstruktiivselt toimida, peaks kodakondsusega kaasas käima ka üldiste kodanikuõiguste ja -kohustuste tundmine ning mõistmine. **Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" on oma tegevuste läbi edukalt parandanud mitte-eestlaste sotsiaalseid ja keelelisi oskusi ning suurendanud nende teadlikkust Eesti kodakondsusega kaasnevatest ja üldistest kodanikuõigustest ja -kohustustest.**

Projekti töötajad on tänulikud kõigile partneritele osutatud rahalise ja administratiivse toetuse eest. Ühtlasi tänab projekti meeskond kõiki rahastatud projektide autoreid ja sihtrühmi/kasusaajaid ning meediat hea tahte ja koostöö eest.

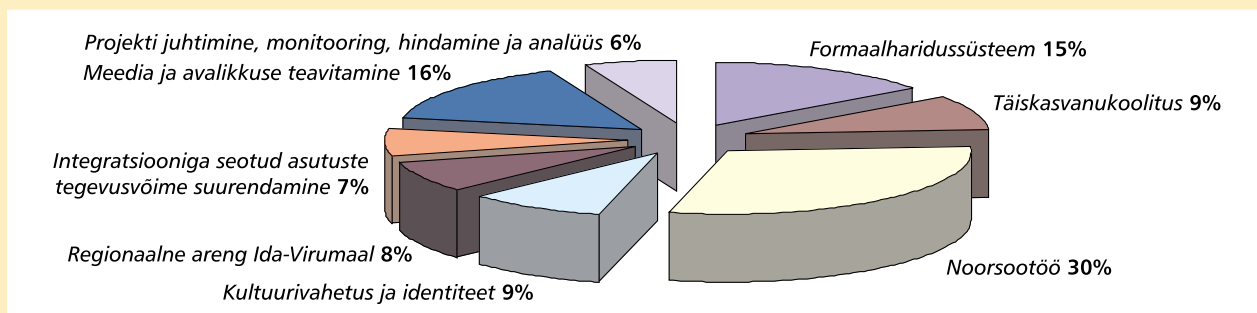
9. KOKKUVÖTLIK FINANTSARUANNE

Periood: 27. august 1998 - 31. oktoober 2001

Komponent	Alategevus	Eelarve (USD)	Perioodi kulud
A. Formaalharidus-süsteem	1.1. Õppekava- ja õppematerjalid	68 781.50	68 781.50
	1.2. Õppekavakoolitus	36 050.00	36 050.00
	1.3. Muukeelsete pedagoogide koolitus	51 134.78	51 134.78
	1.4. Eesti keele kui teise keele õpetajate koolitus	34 387.90	34 387.90
	1.5. Stipendiumprogramm uute eesti keele õpetajate värbamiseks	53 733.89	53 733.89
Kokku		244 088.07	244 088.07
B. Täiskasvanu-koolitus	2.1. Süvendatud eesti keele õpe	117 155.29	177 155.29
	2.2. Eesti filoloog kui tuutor	17 178.18	17 178.18
	3.1. Ühiskonna alased koolitused	11 647.08	11 647.08
Kokku		145 980.55	145 980.55
C. Noorsootöö	4.1. Laagrite ja pereõppeprojektide süsteemi väljatöötamine	22 559.62	22 559.62
	4.2. Keelelaagrid	169 731.16	169 731.16
	4.3. Pereõppeprojektid	153 881.17	153 881.17
	5.1. Ühiskondlike ja spordiürituste korraldamine	50 435.80	50 435.80
	5.2. Üritused sotsiaalsete probleemidega lastele	62 692.39	62 692.39
Kokku		459 300.14	459 300.14
D. Kultuurivahetus ja identiteet	6.1. Uuringud, seminarid ja konverentsid mitmekultuurilisuse teemal	27 302.91	27 302.91
	6.2. Toetus rahvusvähemuste kultuuriseltsidele ja -organisatsioonidele	62 820.61	62 820.61
	6.3. Eesti rahva kujutamine teatrilaval	49 818.18	49 818.18
Kokku		139 941.70	139 941.70
E. Regionaalne areng Ida-Virumaal	7.1. Ida-Virumaa tegevusvõime suurendamine	13 899.06	13 899.06
	8.1. Pilootprojekt "Tööjõulähetus"	108 504.52	108 504.52
Kokku		122 403.58	122 403.58
F. Integratsiooniga seotud asutuste tegevusvõime suurendamine	9.1. Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus	63 144.23	63 144.23
	9.2. KMA analüüs	2 318.75	2 318.75
	9.3. KMA tegevus	32 607.80	32 607.80
	9.4. Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlaud	12 249.96	12 249.96
Kokku		110 320.74	110 320.74
G. Meedia ja avalikkuse teavitamine	10.1. Ajakirjanikud	16 387.24	16 387.24
	10.2. Televisioon ja raadio	171 598.04	171 598.04
	10.3. Avalikkuse teavitamine	69 041.88	69 041.88
Kokku		257 027.16	257 027.16
H. Projekti juhtimine, monitooring, hindamine ja analüüs	11.1. Projekti juhtimine	102 592.22	102 592.22
Kokku		102 592.22	102 592.22
KOKKU		1 581 654.16	1 581 654.16

39

Projekti rahastamine komponentide kaupa

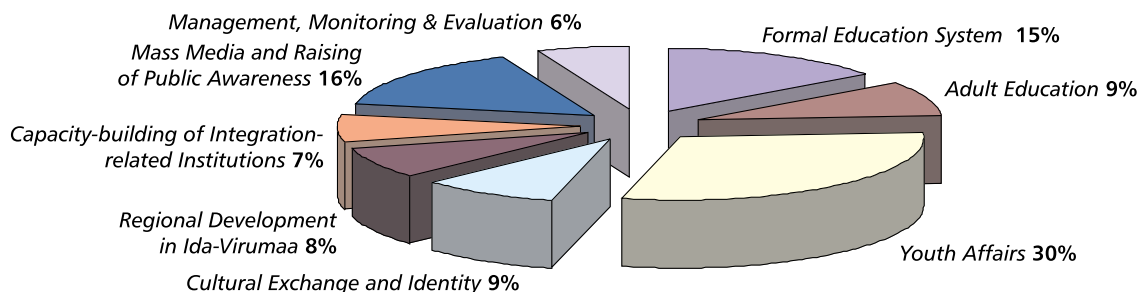

9. SUMMARY FINANCIAL REPORT

Period: August 27, 1998 - October 31, 2001

Component	Objective	Budget USD	Period Expenditures
A. Formal Education System	1.1 New curriculum materials	68,781.50	68,781.50
	1.2 New curriculum training	36,050.00	36,050.00
	1.3 Training for educators	51,134.78	51,134.78
	1.4 Training of Est language teachers	34,387.90	34,387.90
	1.5 Scholarship program for new EstSLT	53,733.89	53,733.89
Total for Comp A		244,088.07	244,088.07
B. Adult Education	2.1 Intensive Est language courses	117,155.29	177,155.29
	2.2 ELat Program	17,178.18	17,178.18
	3.1 Courses on Est society	11,647.08	11,647.08
Total for Comp B		145,980.55	145,980.55
C. Youth Affairs	4.1 Camps & exchange programme development	22,559.62	22,559.62
	4.2 Language camps	169,731.16	169,731.16
	4.3 Youth exchange	153,881.17	153,881.17
	5.1 Social and sports activities	50,435.80	50,435.80
	5.2 Youth outreach	62,692.39	62,692.39
Total for Comp C		459,300.14	4,59,300.14
D. Cultural Exchange and Identity	6.1 Multi-cultural events	27,302.91	27,302.91
	6.2 Cultural activities for ethnic groups	62,820.61	62,820.61
	6.3 Estonia's population through theatre	49,818.18	49,818.18
Total for Comp D		139,941.70	139,941.70
E. Regional Development in Ida-Virumaa	7.1 Capacity-building in Ida-Virumaa	13,899.06	13,899.06
	8.1 Pilot-project "Labor force mobility"	108,504.52	108,504.52
Total for Comp E		122,403.58	122,403.58
F. Capacity-building of Integration-related Institutions	9.1 Integration Foundation	63,144.23	63,144.23
	9.2 CMB Assessment	2,318.75	2,318.75
	9.3 CMB Activity	32,607.80	32,607.80
	9.4 President's Roundtable on NM	12,249.96	12,249.96
Total for Comp F		110,320.74	110,320.74
G. Mass Media and Raising of Public Awareness	10.1 Journalists	16,387.24	16,387.24
	10.2 Television and Radio	171,598.04	171,598.04
	10.3 Public Awareness Campaign	69,041.88	69,041.88
Total for Comp G		257,027.16	257,027.16
H. Management, Monitoring & Evaluation	11.1 Project Management	102,592.22	102,592.22
Total for Comp H		102,592.22	102,592.22
TOTAL		1,581,654.16	1,581,654.16

Funding by Components

LISA 1.
LÜHIKOKKUVÕTE: PÕHJAMAADE,
SUURBRITANNIA JA ÜRO ARENGUPROGRAMMI
PROJEKTI "TOETUS RIIKLIKULE
INTEGRATSIOONIPROGRAMMILE"
LÕPPHINNANGUST

Hindamiskomisjoni hinnangu kohaselt on Põhjamaade, Suurbritannia ja ÜRO Arenguprogrammi projekt "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile" edukalt saavutanud endale seatud eesmärgi soodustada Eesti ühiskonna stabiilsust ja arendada riiklikku integratsiooniprogrammi. Mitmeid ühiskonna sektoreid hõlmavate tegevuste kaudu on projekt saavutanud mitu eesmärki. Projekt

- aitas kaasa integratsiooniprotsessis võtmepositsioonil olevate institutsioonide tegevusvõime suurendamisele;
- toetas tegevusi, mis aitavad venekeelsetel koolidel valmistuda eestikeelsele õppetööle üleminekuks;
- töötas välja mudeleid ja viis ellu projekte, mis suurendavad Ida-Virumaa tegevusvõimet, kultuuridevahelist teadlikkust ja abistavad riskirühma noori;
- toetas avalikkust teavitavaid edukaid integratsioonikampaaniaid.

Projekti tegevusi juhiti eeskujulikult. Alategevusi kavandades arvestati varasemat vajaduste hinnangu analüüsi ja/või sihtrühma esindajate arvamusi. Vajaduse korral abistasid kliente projekti töötajad. Tegevuste tehnilised üksikasjad, konkursikuulutused ja projektitaotluste hindamised arvestasid ekspertrühmade soovitusi. Tegevuste lõppedes paluti osalejate tagasisidet, et parandada edasisi tegevusi.

Projekt kasutas ressursse efektiivselt. Enamik tegevusi järgis projekti algdokumenti. Kui tekkis vajadus projekti algdokumendis ettenähtud tegevust muuta, siis suunati vabanenud ressursid läbimõeldult teistesse alategevustesse. Hindamiskomisjon leiab, et tulevikus võiks mõningaid alategevusi suurema efektiivsuse nimel rühmitada.

Projekti tegevused on igati jätkusuutlikud tänu viimase kolme aasta jooksul omandatud teadmistele ning loodud institutsioonidele ja võrgustikele.

Koostöö sihtrühmaga oli projekti jaoks esmane. Hindamiskomisjon leidis, et üldjuhul olid sihtrühmad efektiivsed ja tegusad. Vastupidistel juhtudel osutasid Integratsiooni Sihtasutus ja projekti töötajad abi ning koolitust, aidates sihtrühmal paremini projekti rakendada.

Hindamiskomisjon võib julgelt kinnitada, et Eestis on nüüd terve hulk tõhusaid organisatsioone, institutsioone ja teisi motiveeritud osalisi, kes suudavad vajaduse korral ja toetuse jätkumisel integratsiooniprotsessi edukalt edasi viia. Projekti vältel omandatud teadmised ja oskused alandavad edasiste analoogsete integratsioonitegevuste maksumust Eestis. Ühtlasi võiks projekt olla eeskujuks teistele Euroopa riikidele, kus ühiskond sarnalaadsete probleemiga vastakuti on.

ANNEX 1.
EXECUTIVE SUMMARY: FINAL EVALUATION OF
THE NORDIC/UK/UNDP PROJECT "SUPPORT TO
THE ESTONIAN STATE INTEGRATION
PROGRAMME"

The evaluation team concluded that the Nordic/UK/UNDP Project "Support to the Estonian State Integration Programme" successfully accomplished its goals of contributing to the stability of Estonian society and to the development of the State Programme. Through a wide range of multi-sectoral activities, the Project accomplished several tasks. It strengthened the capacity of key institutions responsible for the integration process; it supported activities aimed at preparing Russian-medium schools for the transition to Estonian-medium teaching; it developed models and implemented activities that support inter-cultural awareness, youth-at-risk, and capacity building in Ida-Virumaa; and it supported successful mass campaigns on raising public awareness of integration.

The Project's activities were well run. The activities originated either from needs-assessments conducted prior to their implementation or from recommendations from target groups themselves. Project managers provided timely assistance to their clients whenever necessary. The activities' technical designs, call for tenders, and selection procedures relied on expert groups. Feedback mechanisms enabled clients to give their comments on activities. The Project used resources effectively. Most activities were conducted according to the Project document. In cases when needs changed from the original Project document, resources were wisely redirected toward other activities. It would be advantageous in the future to combine certain activity clusters in order to increase efficiency, now that the necessary experience has been gained and the implementing institutions have been consolidated.

The Project's activities are highly sustainable because of the knowledge generated and the networks and institutions that have been formed during the last three years. The Project's clients formed the lifeline of Project activities. The evaluation team concluded that on average the majority of clients were strong and effective. In cases where the contrary was true, the Integration Foundation and Project managers provided them with assistance and training so that they could improve.

The evaluation team can assert with confidence that Estonia now has in place a range of effective organisations, institutions, and motivated participants that can continue the integration process if supported. The knowledge gained during the Project will reduce the cost of performing similar activities in the future in Estonia. Moreover, this knowledge can surely be applied to other parts of Europe that are confronting similar social challenges.

ANNEX 2. AUDIT OPINION

Auditors' report on the financial statements and management of assistance to the Support to the State Programme for the Integration of Non-Estonians into Estonian Society, Projects No EST/98/002, EST/98/Q02, EST/98/002/03 to the United Nations Development Programme

We have audited the attached financial statements of the Support to the State Programme for the Integration of non-Estonians into Estonian Society, Projects No EST/98/002, EST/98/Q02, EST/98/002/03.

These financial statements are the responsibility of the management of the Project; our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit. We conducted our audit in accordance with generally accepted auditing standards, which require that we plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free of material misstatement. An audit includes the examination, on a test basis, of evidence supporting the amounts and disclosures in the financial statements, the assessment of the accounting principles used and significant estimates made by management, and the evaluation of the overall presentation of the financial statement.

In our opinion, subject to our detailed Memorandum on Examination, and Notes to the Financial Statements, we certify that:

- *The Project's financial statements present fairly, in all material respects, the results of its operations for the year 2000 and January - September 2001;*
- *Project disbursements had been made in accordance with the Project Document;*
- *Project disbursements were valid and supported by adequate documentation;*
- *An appropriate management structure, internal controls and record-keeping systems were maintained by the project manager and could be relied upon;*
- *Project monitoring and evaluation was undertaken and reports were prepared as required;*
- *Project non-expendable equipment procurement, use, control and disposition were in accordance with requirements;*
- *Satisfactory measures have been taken by the designated institutions and by the UNDP to comply with the recommendations of prior audits.*

*Tallinn,
12 November 2001
TAIVO EPNER
Authorized Public Accountant*

LISA 2. AUDIITORI JÄRELDUSOTSUS

Audiitori järelaudusotsus raamatupidamise aruande ja välisabi majandamise kohta, UNDP projektid nr EST/98/002, EST/98/Q02, EST/98/002/03, Põhjamaade/Suurbritannia/ÜRO Arenguprogrammi projekt "Toetus riiklikule programmile mitte-eestlaste integreerumiseks Eesti ühiskonda"

Audiitor on kontrollinud projekti "Toetus riiklikule programmile mitte-eestlaste integreerumiseks Eesti ühiskonda" (UNDP projektid EST/98/002, EST/98/Q02, EST/98/002/03) raamatupidamise aruannet. Raamatupidamise aruande on koostanud Projekti juhtkond, auditi eesmärgiks on anda raamatupidamise aruandele oma poolne hinnang.

Sooritasime auditi kooskõlas kehtivate auditeerimisstandarditega, mis nõuavad, et audit planeeritaks ja sooritataks viisil, mis võimaldaks piisava kindlustundega otsustada, ega finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi.

Auditi käigus oleme väljavõtteliselt kontrollinud tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aruandes esitatud näitajad, samuti hõlmas meie audit raamatupidamise aruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonnapoolsete raamatupidamislike hinnangute kriitilist analüüsi ning seisukohavõttu raamatupidamise aruande esitluslaadi suhtes tervikuna.

Vastavalt meie poolt koostatud üksikasjalikule memorandumile kontrolli tulemuste kohta ja aruande kohta tehtud märkustele, oleme arvamusel ja kinnitame, et:

- projekti raamatupidamise aruanne kajastab kõigis olulistest aspektides õiglaselt projekti tulemusi aastal 2000 ning jaanuar-september 2001;
- projekti väljamaksed sooritati kooskõlas projekti dokumentatsiooniga;
- projekti väljamaksed olid õiged ja tuginesid vastavale dokumentatsioonile;
- projektijuht pidas ülal sobivat juhtimisstruktuuri, sisekontrolli- ja dokumenteerimissüsteeme, mis olid usaldatavad;
- projekti seire ja hindamine toimusid ning aruanded koostati vastavalt nõuetele;
- projekti mittekäibevarade hanked, kasutamine, kontroll ja likvideerimine toimusid vastavalt nõuetele;
- määratud asutuste ja ÜRO Arenguprogrammi poolt võetud meetmed eelmiste auditite soovitude täitmiseks on rahuldavad.

*Tallinnas 12. novembril 2001. a.
TAIVO EPNER
Vannutatud audiitor*

**LISA 4. PROJEKTIS VÄLJA ANTUD MATERJALID
(ILLUSTRATSIIONID)**

**ANNEX 4. ILLUSTRATED LIST OF MATERIALS
PUBLISHED BY THE PROJECT**

Kaheksa kogumikku
«Kutse dialoogile»
(Alategevus 1.1)

*Eight volumes of the
"Call to Dialogue"
(Activity 1.1)*

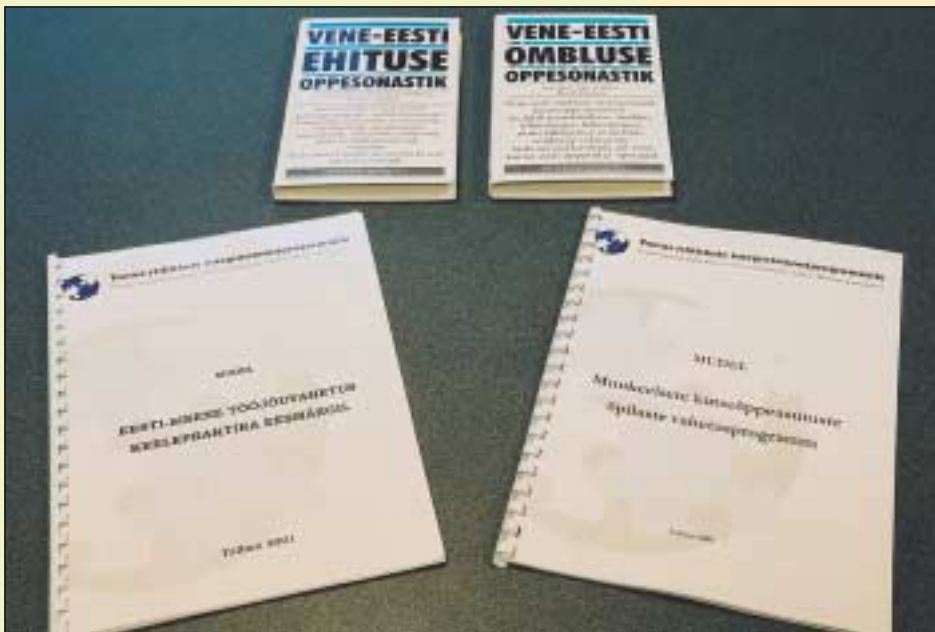
«Lapsest saab koolilaps»,
«Sotsiaalainete annotat-
sioonikogumik», ülesanne-
tekogu «Kodanikuõpetuse
praktikum 9. klassile»
(Alategevus 1.1)

*"Child Becomes Pupil",
"Annotated Collection of
Civics Teaching Materials",
"Civic Education Workbook
for the 9th Grade"
(Activity 1.1)*

Kolm kogumikku
Eesti keele kui teise
keele õpetamine»
(Alategevus 1.4)

*Three volumes of the
"Teaching Estonian as a
Second Language"
(Activity 1.4)*

Mudel «Muukeelsete kutseõppeasutuste õpilaste vahetusprogramm», kaks vene-eesti erialasõnastikku (Alategevus 2.1)

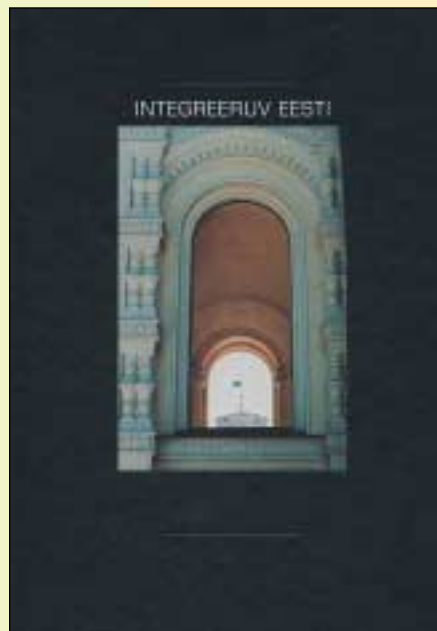
Mudel «Eesti-sisene töäjõulähetus keelepraktika eesmärgil» (Alategevus 8.1)

A model "Student Exchange Programmes for Russian-speaking Vocational Schools", Two Russian-Estonian subject dictionaries for the areas of sewing and building.

(Activity 2.1)

A model "Estonian Domestic Labour Force Mobility for Language Practice"

(Activity 8.1)

Fotoalbum
«Integreeruv Eesti»
(Alategevus 10.3)

*Photo album
"Integrating Estonia"*
(Activity 10.3)

Komponendi «Kultuuri-
vahetus ja identiteet»
alategevustes välja antud
erinevad materjalid
(Alategevused 6.1–6.2)

*Various materials published
under component "Cultural
Exchange and Identity"*
(Activity 6.1-6.2)

Kodakondsuse taotleja
infobülletäänid
(Alategevus 7.1)

Citizenship applicants'
information bulletins
(Activity 7.1)

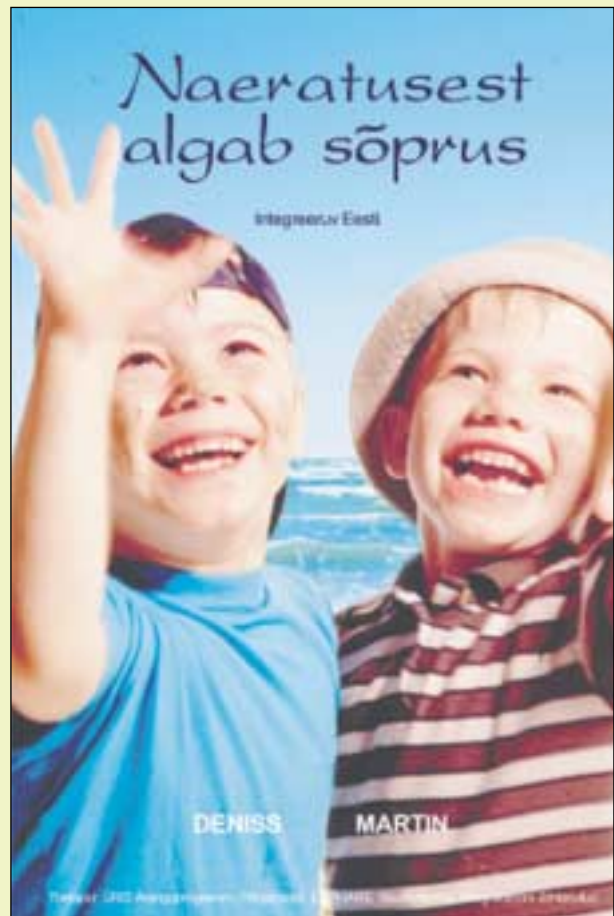
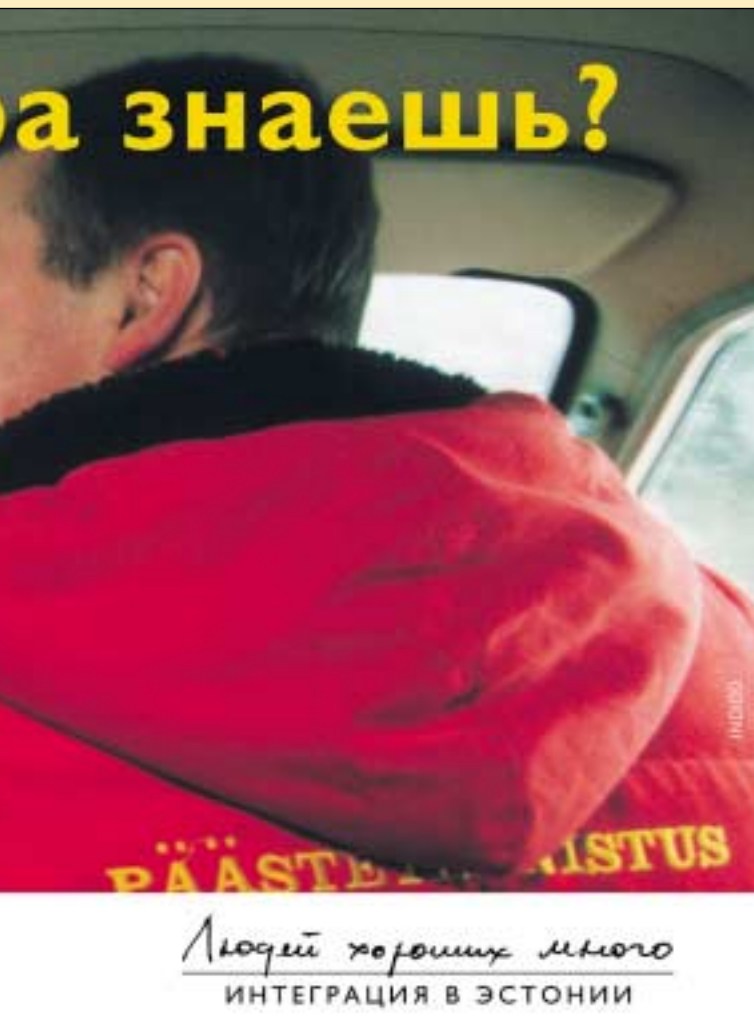

Etenduse
«Päästke meie hinged»
plakat
(Alategevus 6.3)

A poster for the play
"Save Our Souls"
(Activity 6.3)

«Riigi võrra rikkam»

"Richer by a State"

«Naeratusesest algab sõprus»

"Smiles Bring Sympathy"

PROJEKTI TÖÖTAJAD (INTEGRATSIOONI SIHTASUTUS)

Projektijuht	Tiia Kask	Nov 1998 - jaan 2000
	Eda Seelmann	Veebr 2000 - okt 2001
Projekti assistent	Kätlin Kõverik	Veebr 1999 - okt 2001
Projektispetsialist	Martin Kruus	Veebr 1999 - okt 2001
Projektispetsialist	Pille Petersoo	Okt 1999 - sept 2000
Keelelaagrite koordinaator	Estel Aare	Nov 1998 - jaan 1999
		Veebr 2000 - jaan 2001
	Eda Seelmann	Veebr 1999 - jaan 2000

PROGRAMME IMPLEMENTATION TEAM (INTEGRATION FOUNDATION)

<i>Project manager</i>	<i>Ms Tiia Kask</i>	<i>Nov 1998 - Jan 2000</i>
	<i>Ms Eda Seelmann</i>	<i>Feb 2000 - Oct 2001</i>
<i>Project assistant</i>	<i>Ms Kätlin Kõverik</i>	<i>Feb 1999 - Oct 2001</i>
<i>Project specialist</i>	<i>Mr Martin Kruus</i>	<i>Feb 1999 - Oct 2001</i>
<i>Project specialist</i>	<i>Ms Pille Petersoo</i>	<i>Oct 1999 - Sept 2000</i>
<i>Language camp co-ordinator</i>	<i>Ms Estel Aare</i>	<i>Nov 1998 - Jan 1999</i>
		<i>Feb 2000 - Jan 2001</i>
	<i>Ms Eda Seelmann</i>	<i>Feb 1999 - Jan 2000</i>

Väljaandja: Integratsiooni Sihtasutus
Koostaja: Põhjamaade/Suurbritannia/ÜRO Arenguprogrammi projekt
"Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile"

*Published by Integration Foundation
Prepared by Nordic/United Kingdom/UNDP Project
"Support to the Estonian State Integration Programme"*

Integratsiooni Sihtasutus
Integration Foundation

Liimi 1, Tallinn 10621
Tel: +372 6599021
Fax: +372 6599022
E-mail: info@meis.ee
<http://www.meis.ee>

